

Адыгэ мажэ

№ 205 (19719)

2010-рэ илээс

ШЭМБЭТ
ЧЪЭПЫОГЪУМ и 16

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИГЭП

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

НЕУЩ — ГЪОГУ ХЪЫЗМЭТЫМ

ИЮФЫШЭХЭМ Я МАФ

Адыгэ Республикэм
игъогу отраслэ иЮфышлэху
ыкIи иветеранху
лытэныгъэ зыфэтшIыхэрэр!

*Шъуисэнхъат епхыгъэ мэфэкIым фэиI тышфугъушIо!
Гъогу отраслэр джырэ экономикэм илэныкIо шъхьа-
Iэхэм зыкIэ ащыщ. Къэралыгъом ипроизводственнэ ыкIи
исоциальнэ лэныкIо ихэхъоныгъэкIэ гъогу инфраструк-
турэм мэхъаншIоху иIэу щыт. Урысые Федерацием IэкIыб
хэгъэгъухэм адыриIэ зэдэлэжъэныгъэм зегъэушIомбгъугъэ-
нымкIэ гъогухэм языхтэт бэ елытыгъэр.*

*Шъуисэнхъат епхыгъэ мэфэкIыр обществэм гъогухэр
зышIыхэрэм, зыгъэцэкIэжъыхэрэм, ащ иветеранхэм
лытэныгъэ инэу афишIырэм ишыхъатэу щыт.*

*Адыгэ РеспубликэмкIэ автомобиль гъогухэм мэхъэнэ ин
дэдэ яI. Къушхъэлэ чIыпIэхэмкIэ транспорт зэлъыIэ-
сыкIэм иамал закъоу щытых автомобиль гъогухэр.*

*Техникэмрэ кадрэхэмрэ альэныкIокIэ ишъуэрэзетегъэ-
псыхъагъэм ишIогъэшхо къэкIо ишъэрэлы къинхэр зэшIо-
шIухынхэмкIэ. Илээс къэс республикэм автомобиль гъогу
щашIырэр, щагъэцэкIэжъырэр нахъыбэ мэху, феде-
ральнэ программэху «Урысыем итранспорт системэ
2015-рэ илээсым нэс хэхъоныгъэу ышIыщтыр», «Урысы-
ем и Къыбл» зыфилохэрэр гъэхъагъэ хэлэу агъэцэкIэх. Авто-
мобилистхэм ямызакъоу лэсырыкIохэмкIи Iэрыфэгъоу,
щынэгъончъэу гъогухэр щытынхэмкIэ ишъулъэкIыщтыр
зэкIэ ишIошIэ.*

*Шъуисэнхъат епхыгъэ мэфэкIым ехъулIэу зэкIэми ты-
шфугъушIо, псауныгъэ пытэ, насып ишъуиIэу илээсыбэ
къэжъугъэиIэнэу тышфугъэлIо!*

Адыгэ Республикэм и Президентэу
ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхъаматэу Анатолий ИВАНОВ

Хэта зищыкIагъэр, сикъош, адыгэ гъээзетыр, адыгэм имыщыкIагъэмэ?

Гъээзетым итираж хэтымы-
гъэхъошущтми, къетымыгъэ-
оху сьдэуштэу къыззетедгъэ-
нэжын тлэкIына кIатхэхэрэм
гъээзетыр игъом афамыхъыжы-
рэмэ е афамыхъыжэрэм? Гъэ
къэс кIэгъэтхэныр нахъ хылыгъэ
джа Iофыгъор ары къэзышIы-
рэр. ГушыIэм пае, Тэхъутэмы-
къое чылэшхом зы почтальон
нахъ илэп, Аскъэлае нэгъырищ
щылажъэщтыгъэмэ, джы зы
нэгъырэ нахъ почтэ отделени-
ем къылунагъэп, очэшчыемэ зы
IофшIакуи яIэжъэп, пчыхъа-
лыкъуаеми япочтальони чъэ-
пыогъум ыкIэм IукIыжъэу ело.
ТыдэкIэ зыбгъэзагъэми джащ
фэдэ къэбар зэхэпхыщтыр. Со-
мэ минишI-плIы нахъ зэрамы-
тырэ почтальонхэм зы лээны-
къомкIи тыгу ядгъэбгъэжы-
рэр. Арэу щытми, гъээзет кIэт-
хакIэм ипроцент 70-м нахъыбэ
зыфэкIорэ Урысые почтэм
нахъ тэрэзылоу иIоф зэтыри-
гъэуцони ыльэкIыщтыгъэ. Мы
гумэкIыгъор анахъ шъхьалэмэ
ащыщ, ау а зы закъор арэп кIэ-
гъэтхэнымкIэ типэрохъур.

Щыфхэр егъэзыгъэкIэ гъэ-
зетым кIэгъэтхэнхэр тэрэзэп,
ау Советскэ Союзым илэхъан
джары зэрэщытыгъэр: IофшIа-
кIом илэжъапкIэ кIэтхакIэр
хаубытыкIыщтыгъэ. А систе-

мэр зы лээныкъомкIэ зыкIэдэ-
гъугъэр шIэныгъэ зэригъэгъо-
тыным лымыбэнэрэ цыфми
гъээзетыр къыIукIэ зыхъукIэ,
фай-фэмыеми, хэджыхъэщты-
гъэ, ежъ къышъхъамыпэми,
исабыйхэм агъэфедэщтыгъэ,
еджапIэми къышъуапчIышты-
гъэх гъээзетэу зэджагъэхэр зы-
фэдэхэм, гъэсэпэтхыдэ къара-
хыгъэмэ, хэкум щыхъурэ-щы-
шIэхэрэм ащыгъуазэхэмэ. **Джы
кIэлэеджакIор хэгъэкIыри
кIэлэгъаджэу гъээзетеджэу
къэбгъотыщтыри бэдэдэп.**
Арышъ, кIэгъэтхэнымкIэ а си-
стемэу щылагъэр дгъэфедэмэ
нахъышIукIэ энэгъуагъэ. Гушы-
Iэм пае, Мыекъуапэ дэт орга-
низацие заулу синэIуасэхэр зы-
щылажъэхэрэм пчыагъэрэ къы-
салоу къыхэкIыгъэ **къэлэ гъээ-
тым шIокI имыIэу ащыкIа-
гъатхэху.** Районхэми джа шы-
кIэр ащагъэфедэ. **Адэ сыда рес-
публикэ гъээзетхэр ащ тетэу
зыкIэтымышIышIухэрэр?**

КIэтхэгъу уахътэр къызе-
жъэкIэ, зэкIэ район админист-
рациехэм ыкIи чIыпIэ зыгъэло-
рышIэжыпIэхэм япащэхэм за-
IутэгъагIэ, тиреспубликэ гъэ-
зетхэу ежъхэр зыщытхъама-
тэхэм къащыратхыкIыхэрэр
нахъыбэ ашIынэу, яшъыпкъэ
рахъылIэнэу тыкъаджэ, тятъэ-

Iу, екIолIэкIэ зэфэшъхъафхэу
къэтыгушIыныгъэхэр ятэлэх.
Зымы ихъакъ тшIтэнэу тыфаеп,
чанэу кIэгъэтхэным зыщы-
пылхэ районхэри чIыпIэ зы-
гъэлорышIэжыпIэхэри тилэх,
ау **«Шъо шъуиIоф сэ спшъэ
къишъолхъэ», «КIэгъэтхэ-
ныр сэ сиIофшIэн хыхъэ-
рэр», «Шъо шъуикIэгъэтхэн
Iоф сэ ыуж ситышIтэп»** зы-
лохэрэри щылэх. АдыгабзэкIэ
еджэшъурэр нахъ макIэ зэрэ-
хъурэр, бзэм Iоф зэримышIэ-
рэр, зызыужыжы зышIоигъо
лэапкъым емыпэсыгъэу бзэр
зэрамыщыкIэгъэжыри ушъхъа-
гъухэм ащыщ. АдыгабзэкIэ
емыджэшъоу къытхэтыр на-
хъыб, ахэм афэдэхэм сыда ра-
шIэщтыр лэапкъэ гъээзетым?

Узыгъэчэфынчэнэу щылэр
нахъыб, узыгъэгъушIоштым на-
хъы. Арэу щытми, непэрэ ма-
фэм нэс тиныбджэгъугъэху,
тигъээзет зигунэхху, тызэрэла-
жъэрэр пIэнчъэу зымылбгъэ-
хэрэр шъорышъ, непэ зыдэжъ
тихъэу, тисатырхэм къаджэхэ-
рэр, шъоры тызшыгъугъырэр
титираж къыззетедгъэнэнымкIэ,
тызэныбджэгъуху ренэу ты-
къызэфэнэнхэмкIэ.

КЪЭЗЭНЭ Юсыф.
Гъээзет кIэгъэтхэнымкIэ
отделым ипащ.

МашIом зэрар зэрихыгъэхэм апае

Урысыем ирегион заулуэм
закъышчызышIтэгъэгъэ машIо-
хэм зэрар зэрахыгъэхэм аде-
Iэгъэным пае Адыгэ Респуб-
ликэм и Президентрэ Адыгэ
Республикэм иминистрэхэм
я Кабинетрэ я Администра-
ции мылькыу ыугъоигъэр
**сомэ миллиони 5-рэ мин
474,828-рэ мэху.**

Адыгэ Республикэм и Пре-
зидентэу ТхъакIушынэ Ас-
лъанрэ Адыгэ Республикэм
иминистрэхэм я Кабинетрэ
унашъо зэрашыгъэм тетэу
Воронеж, Волгоград хэкухэм
яадминистрациехэм зэфэди-
зэу а мылькыу атырагошагъ.
Мы регионхэм ащыпсэхуэу
машIом зэрар зэрихыгъэхэм
сомэ миллиони 2,5-рэ фэдиз
аIэклагъэхъагъ.

Урысыем ирегион заулуэм
ащыпсэхуэу зымылькыу ма-
шIом хэIодагъэхэм Iэпылэгъу
афэхъугъэным фэгъэхыгъэу
Адыгэ Республикэм и Прези-

дент Джэпсалъэу къышIы-
гъэм республикэм исхэм къы-
зэрэдырагъэштагъэр шъугу
къэтэгъэкIыжы. Предприя-
тие заулуэм яколлективхэм,
чIыпIэ зыгъэлорышIэжы-
нымкIэ органхэм, бюджетым
епхыгъэ IофышIэхэм, къэра-
лыгъо къулыкъушIэхэм, по-
литическэ партие, общест-
веннэ организацие заулуэм
Адыгеим ипащэ и Джэпсалъэ
къыдырагъэштагъ. Гъомы-
лэпхъэ тонни 106-рэ Адыге-
им шышъхъэлум и 9-м Во-
ронез хэкум и Верхнемамо-
новскэ муниципальнэ район
иадминистрациие фитIупшчыгъ.
Мазэ зытешIэм гъомылэпхъэ
тонн 16,7-рэ, щыгъынхэр ыкIи
нэмыкI товархэр зэрылэ ма-
шинэр Волгоград хэкум ит
къалэу Камышин иадмини-
страцие ыгъэкIуагъ.

**Адыгэ Республикэм
и Президент ипрес-
кыулыкъу**

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

2010-рэ илъэсым ия III-рэ квартал урыпсэунымкIэ анахь ахъщэ макIэу агъэнэфагъэм ехылаагъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм урыпсэунымкIэ анахь ахъщэ макIэу шагъэнафэрэм ехылаагъ» зыфиорэм тегъэпсыхьагъу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ешIы:**

1. 2010-рэ илъэсым ия III-рэ квартал урыпсэунымкIэ анахь ахъщэ макIэр мыщ тетэу гъэнэфэгъэнэу:

1) нэбгырэ телытэу — сомэ 4740-рэ;
2) Адыгэ Республикэм шыпсэурэ цыфхэр социальнэ-демографии куп шъхьалэхэмкIэ зэтеуытгъу:

а) Иоф зышIэхэрэм — сомэ 5061-рэ;
б) пенсионерхэм — сомэ 3964-рэ;
в) кIэлэцIыкIухэм — сомэ 4743-рэ.
2. Официальнэу кызыхаутырэм ыуж мэфи 10 зытешIэкIэ мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КЪУМШЫЛ Мурат

къ. Мыекъуапэ,
чъэпыогъум и 12, 2010-рэ илъэс
N 185

Шъэрылъ шъхьалэхэр къагъэнэфагъ

УФ-м и Президентэу Дмитрий Медведевым унашъоу ышIыгъэм кызырегъэнафэу, Урысыем кыкIугъэ тарихь гъогур шъыпкъэм димыштэу кызылотыкIын гухэлъ зиIэ кIуачIэхэм апэуцужыгъэным пае УФ-м и Президент дэжъ комиссие шызыхаагъ. Ащ екхыгъэу ИофшIэкIо купи агъэнэфагъ. Ащ пащэу фашIыгъэр УФ-м гъэсэнэгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ иминистрэ игуадзэу И.Калина ары. Купым (нэбгырэ 21-рэ мэхъу) хэхъэх тикъэралыгъо шызэлъа-шIэрэ тарихь шIэныгъэлэжъхэр, апшъэрэ еджэпIи 5-м яректорхэр, нэмыкIхэри. Урысыем и Къыблэ къэзыгъэлъагъорэр Адыгэ кIэлэегъэджэ колледжым идиректорэу, обществэу «ШIэныгъ» зыфиорэм иреспубликэ правление итхьаматэу, тарихь шIэныгъэхэмкIэ докторэу Ацу-мыжъ Казбек.

Чъэпыогъум и 6-м комиссией зичызу зэхэсыгъоу Москва щырилагъэм тхьамэтагъор шызэрихьагъ И.Калина. Урысые научнэ-практическэ конференциеу «Непэрэ Урысыем итарихь: гъэсэнэгъэм хэхъо-ныгъэхэр ышIынхэмкIэ амалэу шыIэхэр» зыфиорэм изыфэгъэхъазырын къэзэрэгъуонгъэхэр тегушылаагъэх. Чъэпыогъум и 28-м кышцегъэжъагъэу и 31-м нэс Урысые къралыгъо социальнэ университетым шыкIошт конференцием анахь шъхьалэу зытегушылэнхэу агъэнэфагъэр тарихь предметым итхылъыкIэхэм изэхэгъэуцон ыкIи якъыдэгъэкIын екхыгъэ Иофыгъохэр арых. Джащ фэдэу профессиональнэ гъэсэнэгъэм иучреждениехэм азыфагу зэнэкъокъу ащызыхащэнэу рахъухьагъ. Ащ кызырэдильгътерэмкIэ, тикъэралыгъо, ащ ирегионхэм тарихь гъогоу къаагъуэр шъыпкъэм тетэу кылотыкIыгъэным Иоф дэ-зышIэрэ музейхэр, еджэпIэ кабинетхэр, аудиториехэр зэхэщакIохэм кы-хагъэщытхь. ТекIоныгъэр къыдзы-хыхэрэм сомэ мин 50-м кышцегъэ-жъагъэу сомэ мини 100-м нэсэу ахъ-щэ шIухьафтын аратышт. Лауреат 30-м сомэ мин 20 зырыз афагъэшъо-шэшт.

КытIэкIэхуэхэрэ лIэужхэм якъэралыгъо шIу альэгъоу пIугъэнхэм пае анахъуэ уналэ зытебгъэтын фэе лъэ-ныкъохэр ИофшIэкIо купым хэтхэм къагъэнэфагъ. Урысыем Иоф шызы-шIэрэ кIэлэцIыкIу ыкIи ныбжыкIэ об-щественнэ организациехэу ыкIи объ-единениехэу тарихь-патриотическэ пIуныгъэм дэлажъэхэрэм ИпшIэгъу афэхъугъэн зэрэфаер, Урысыем кы-кIугъэ тарихь гъогур мышыпкъэу къэзыгъэлъагъо зышIоигъохэм апэ-уцужыгъэныр пшъэрылъ шъхьалэхэм ащыцэу къэзэрэгъуонгъэхэм къауагъ.

(Тикорр).

Джарымэ Аслъан тхылъхэр ратыгъэх

Чъэпыогъум и 14-м Адыгэ Республикэм иветеранхэм я Совет Адыгэ Республикэм иапэрэ Президентэу Джарымэ Аслъан рагъэблэгъагъ. А зэлукIэгъум хэлэжъагъэх республикэм ыкIи къалэу Мыекъуапэ яветеран организациехэм ялыкIохэр.

ЗэлукIэгъур зыфэгъэхыгъагъэр Адыгеим иапэрэ Президент Хэгъэгу зэошхом фэгъэхыгъэ тхылъхэу республикэм кышц-дагъэкIыгъэхэр шIухьафтынэу етыгъэнхэр ары. А мафэм тхыл-ытIу: «ЯтIонэрэ дунэе заом ишъыпкIапI» зыфиорэр рес-публикэ ветеран организацием

и Совет ипашэу Генрих Барта-шук ыкIи «Я 9-рэ мото-шхон-чэо дивизиом итарихь» зыфи-орэр ар зэхэзгъэуцагъэу Ле-онид Рудак Джарымэ Аслъан шIухьафтынэу ратыгъэх.

ЗэлукIэгъум кызырэрагъэб-лэгъагъэм ыкIи тхылъхэр шIу-хьафтынхэу кызырэрэратыгъэхэм афшI Джарымэ Аслъан зэрэфэ-разер къариуагъ.

(Тикорр.).

Сурэтым итыр: **Джарымэ Аслъан тхылъу «ЯтIонэрэ дунэе заом ишъыпкIапI» зыфиорэр Генрих Барташук кыреты.**

ЯлъэIухэр къафагъэцэкIагъэх

Сабый ибэхэу ыкIи зянэ-зятэхэм хабзэкIэ къалахыгъэхэу нэбгыриплIым ТэхъутэмыкIое прокуратурэм фатхыгъэ тхьаусыхэ тхылъхэм къащыралотыкIыгъ зыщыпсэунхэ унэ кыращэфынэу къаратынэу шыт мылькур кызырэлэкIэ-мыхьагъэр. Федеральнэ Законом кыдылътэрэ ахъщэр ибэхэм зэрарамытыгъэр прокуратурэм ышIыгъэ уплгъэ-кIунхэми къагъэлъэгъуагъ. Нафэ кызырэхъугъэмкIэ, сабий ибэхэр унэ кызырэатынэу шытхэм ячэзыу райо-ным шыхагъэуцагъэхэу шытыгъэми, ахэм къатэфэрэ суб-сидиер джы кызынэсыгъэм къаратыгъэп.

Лъэу тхылъхэм къапкырыкIыхэзэ, ашIыгъэ уплгъэ-кIунхэм хэбзэ гъэуцугъэхэр зыукъуагъэхэм яхэукъоны-гъэхэр агъэтэрэзыжынкхэу унашъо щафашIыгъагъ. Ты-зыхэт уахътэм сабий ибэхэм псэупIэхэр кыращэфынэу сомэ миллионитIурэ мин 600-рэ къафатIупшыгъ.

Ветеран 11 хэфагъ

ИкIыгъэ илъэсым ыкIэм Федеральнэ Законэу «Вете-ранхэм апаи» зыфиорэм зэхьокIыныгъэу фашIыгъэм кышцIоштыгъ заом иветеранхэу унэ зищыкIагъэхэм, чэ-зыум ахэр зыхъуцагъэхэм емылътыгъэу, федеральнэ бюджетым ахъщэ къафитIупшынкхэу. Шышъхьэлэу мазэм унэ зэрарамытыгъэхэм апае Адыгэ Республикэм сомэ миллиони 121-м ехъу федеральнэ гупчэм кыфаригъэ-хыгъагъ.

Шэуджэн районымкIэ заом хэтыгъэу нэбгырэ 11 псэу-пIэ зищыкIагъэу, хабзэм кызырэтын фаехэм ячэзыу хэ-тыгъэх. Район администрацием ипашэ игуадзэу Мэрэты-кыо Аслъан кызырэлъагъэмкIэ, ахэм зэкIэмэ унэ кызырэ-ащэфын ахъщэ Iаххэр къаратыгъэх.

Зэзэгъыныгъэм кIэтхагъэх

Тырку Республикэм шыIэ Хавда районым кыкIыгъэ лIыкIо купым Кошхьэблэ район администрацием иИофы-шIэхэр дахэу пэгъокIыгъэх. Къалэу Хавда ипашэу Му-рат Икиз нэмыкIэу ахэм предпринимательхэр, бизнес-менхэр ахэтыгъэх.

Район администрацием ипашэ хьакIэхэр Фэдз ыкIи Блашэсынэ чIыпIэ койхэм ыкIи ахэм ащыпсэурэ цыфхэм нэлуасэ афишIыгъэх. Нэужым тырку делегациер кызыфэ-кIогъэ Иофыгъор зэшIуахыгъ, ар зыфэгъэхыгъагъэр лъэ-ныкъуитIум азыфагу зэкъошныгъэ дэлынымкIэ ыкIи зэ-делэжъхэзэ Иоф зэдашIэнымкIэ зэзэгъыныгъэ зэдашIыныр ары. Кошхьэблэ районым ыкIи Хавда районым (Тыркуем) япашэхэр зэзэгъыныгъэм кIэтхажыгъэх.

Тыркуем кыкIыгъэхэм ащ адыгэхэр бэу зэрэщыпсэу-хэрэр, ахэр Иофым зэрэтегъэпсыхьагъэхэр, чIыпIэрыс лъэпкымерэ ежъхэмрэ зэгурылохэу зэрэзэдэпсэхэрэр къауагъ.

— IэкIыб къралхэм къарыкIырэ инвесторхэм тадэлэ-жээнэу тэ тыхъазыр, — кыыхигъэщыгъ район админи-страцием ипашэ. — Цыхьэ кытфэзышIэу, шIу зыгу кыт-филгъэу, зымылкъу шыц районым зыкыегъэлэтыгъэным кыхъзылхьэрэм ныбджэгъуныгъи, цыфыгъи пэдгъо-хышт.

Район администрацием иИофышIэхэр ягъусэу Тыркуем кыкIыгъэ хьакIэхэр Адыгэ Республикэм и Мафэ фэгъэ-хыгъэ мэфэкIым хэлэжъагъэх.

(Тикорр).

ТИФЕСТИВАЛЬХЭР

«Кавказым мамырныгъэ ерэлъ»

ТелефонкIэ къатыгъ. Фестивалэу «Кавказым мамырныгъэ ерэлъ» зыфиорэр Ростов хэкум щэкIо. Адыгэ Республикэм културэмкIэ иминистрэ игуадзэу ШъэуапцIэкъо Аминэт кызыр-этиуагъэмкIэ, фестивалыр гъэшIэгъонэу зэ-хаагъ.

Културэмрэ искусствэм-рэкIэ Темыр Кавказым ыкIи Къыблэ шъолъырым якоорди-национнэ Совет изэхэсыгъохэм лъэхъаным диштэрэ Иофыгъо-хэр къащалэгъыгъэх. Кадрэхэм ягъэхъазырын, културэм шы-лажъэхэрэм япшъэрылхэр нахъышIоу зэрагъэцэкIэшт-хэм, нэмыкIхэми атегушыла-гъэх.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо оредыло-къэщокIо ан-самблэу «Ислъамыер» фести-валым хэлажъэ. ХьокIо Сусан-нэ, Агъырджэнэкъо Саньет, Къумыкъу Шамсудин, Шы-мырзэ Казбек, Шъхьаплэгъо

Саидэ, МэщIэкIэ Даринэ, фэ-шъхьафхэми бэрэ Iэгъу къа-фытеох. Сихъу Руслъан, Бжэ-мыхьо Маринэ, Хъут Заирэ, Джармэкъо Руслъан, нэмыкI-хэми адыгэ къашъохэр фести-валым кышцагъэлъагъох.

Къыблэ шъолъырым культу-рэмкIэ иИофышIэхэм Ростов хэкум концертхэр кышцатых, яшэн-хабзэхэр къащалэуатэ. Фестивалым хэлажъэхэрэр Ми-хаил Шолоховым ыцIэкIэ шыт музейм, библиотекэхэм, куль-турэм иунэхэм ащылаагъэх.

— Ащ фэдэ зэлукIэгъухэм лъэпкхэр нахъ зэфашэх, опы-тэу ялэмкIэ зэхъожьых, — еIо

Урысыем културэмкIэ изаслу-женнэ ИофышIэу ШъэуапцIэ-кыо Аминэт. — КIэух кон-цертэу къатыштхэр гъэшIэгъо-

ны хъуштых, ащ сицыхьэ телъ.
САХИДЭКЪО Нурбий.
Сурэтым итыр: «Ислъамы-ем» ордэ къеIо.

СЭХЪУТЭ Нурбий,
«Адыгэ макъэм»
ижурналист.

ЧЫПІЭ ЗЫГЪЭЛОРИШІЭЖЬЫНЫР

Чыплэ зыгъэлорышлэ-
жьинымкІэ псэуплэхэм

янахыбэм ябюджетхэр дотационнэхэу зэрэщытхэм елътыгъэу, ахэм яорганхэр чыплэ хэбзэлэххэр нахыбэу къэу-
гъоигъэнхэм

клэгущлунхэ фаеу уахътэм пшъэрылъ къегъэуц. Урысые Федерацием и Гражданскэ кодекс зэригъэнафэрэмкІэ, чыплэ хэбзэлэххэм ахэхьэх чыгу хэбзэлэххымырэ физическэ лицэкІэ алытэхэрэм мыкощырэ мылкъоу ялэм пае атырэ хэбзэлэххымырэ.

Аужырэ илъэсхэм чыплэ хэбзэлэххэм якъэу-
гъоин нахышлум ылъэныкъокІэ Адыгэ Республи-
кэм зэхъоклыныгъэхэр щыфэхьугъэх. Гуцылэм
пае, чыгу хэбзэлэххэм процент 90-рэ фэдизыр
псэуплэхэм ябюджетхэм алокІэ. Ау физическэ
лицэкІэ алытэхэрэм мыкощырэ мылкъоу ялэм пае
атырэ хэбзэлэххым икъэу-гъоин зэрэзэхъагъэм
джырэклэ уигъэрэзэщтэп. Адыгеим хэбзэлэххэр
зэратынхэ фэе унэе унэ мин 70 — 80 фэдиз ит. Ау
а зэпстэу техьорэ хэбзэлэххырэ, ашыгъэкІэ унэ-
хэр зэрэхэтхэу, къау-гъоин алыэкІы пфэлощтэп.
Сыда плэмэ ашыгъэ унэ пстэури атыгъэхэу тхылъ-
кІэ гъэпсыгъэхэп, ащ елътыгъэу а мылкъумкІэ
фитыныгъэу ялэр къэзыушыхьатырэ тхылъхэр зи-
мылэхэр ахэтых.

Хэбзэлэххэр нахыбэу къэу-гъоигъэнхэм ехы-
лэгъэ Іофыгъохэу тиреспубликэ щызэрэхьэхэрэм
афэгъэхьыгъэ упчІэ заулэкІэ джырэблагъэ зыфэд-
гъэзагъ Адыгэ Республикэм чыплэ зыгъэлорышлэ-
жьиным иорганхэм адэлэжъэгъэнымкІэ и Комитет
изэхъэкІо-аналитическэ отдел испециалист-экс-
перт шъхьалэу Долэ Долэт.

— Долэт, зигугъу къэт-
шыгъэ лъэныкъомкІэ
тиреспубликэ щызэрэ-
хьэрэ Іофыгъохэм
тащыбгъэгъозэн плъэ-
кІышта?

— Чыплэ хэбзэлэххэр на-
хыбэу къэу-гъоигъэнхэм чы-
плэ зыгъэлорышлэжьиным иор-
ганхэр клэгущлунхэ зэрэфаер
пстэуми ашІэ. Ар къыдилъыт-
тэзэ, Адыгэ Республикэм ими-
нистрэхэм я Кабинет пшъэ-
рылэу къыгъэуцугъэм тегъэ-
псыкІыгъэу а Іофым изэхъэпн
нахь дэгъоу гъэпсыгъэным фэ-
лэжъэщт куп агъэнафэгъ. А
купым хагъэхьагъэх Адыгэ
Республикэм и Президент
ыкІи Адыгэ Республикэм ими-
нистрэхэм я Кабинет я Адми-
нистрация, Адыгэ Республикэм
чыплэ зыгъэлорышлэжьиным
иорганхэм Іоф адэшІэгъэным-
кІэ и Комитет, Адыгэ Респу-
бликэм мылкъу зэфыщытыкІэ-
хэмкІэ и Комитет, Адыгэ Рес-
публикэм архитектурэмкІэ
ыкІи къэлэгъэпсынымкІэ и Ко-
митет, Урысые Федерацием
ихэбзэлэхъу кыулыкъу и Гъэ-
лорышлалэу Адыгэ Республикэм
щылэм, ФГУП-у «Ростехин-
вентаризация — Федеральное
БТИ» зыфиорэм, Росреест-
рэм, ОАО-у «Адыггазым» ыкІи
ОАО-у «Кубаньэнерго» ялІы-
кІохэр. Купым пшъэрылэу
фашыгъэр мыкощырэ мылкъ-
умкІэ фитыныгъэ зэралэр къэ-
зыушыхьатырэ тхылъхэр зы-
пыл, джащ фэдэу ифэшъошэ
техническэ документация зы-
пымыл унэ пчъагъэу респу-
бликэм итыр гъэунафыгъэныр
ары. Мы Іофыр тэрэзэу зэхъ-
фыгъэ зыхьукІэ хэбзэлэххэм
якъэу-гъоин зэхъшакІэу илэм
икъу фэдизэу уасэ фэшпІын
плъэкІыщт.

ЫпшъэкІэ зыцІэ къышес-
Іогъэ ІофышІэ купым пшъэры-
лэу фагъэуцугъэр нахь зэ-
шІохыгъошІу хъуным пае,
Адыгэ Республикэм чыплэ зы-
гъэлорышлэжьиным иорганхэм
адэлэжъэгъэнымкІэ и Комитет
чыплэ зыгъэлорышлэжьиным

иорганхэм игъоу афилъэгъугъ
ФГУП-у «Ростехинвентариза-
ция — Федеральное БТИ»
зыфиорэм псэуплэхэм (ахэр
51-рэ мэхьух) арыт унэхэр нэ-
рылэу шыкІэм тетэу уплэ-
кІугъэнхэм ехылІэгъэ муницип-
пальнэ контракт дашынуэ.
БТИ-м иІофышлэхэм къау-
гъоигъэ къэбархэр, пчъагъэхэр
псэуплэхэм яадминистрациехэм
алъагъэлэсыштых ыкІи ахэр
алэкІэлэхэу унэе унэхэм ате-
хьорэ хэбзэлэххэм якъэу-
гъоин нахышлэу зэхъэгъэным
ехылІэгъэ Іофыгъохэр зэра-
хьащтых.

— Унэе унэхэр ягъэ-
тхыгъэнхэм шІауагъэу
пылтым щымыгуазэ-
хэр бысымхэм ахэтхэу
къытшІошІы. Дэгъугъэ
а лъэныкъори къыплэ-
тыкІыгъагъэмэ.

— ПшІэхэнэп хэбзэлэххэм
зашІозыгъэбылты зышІоигъо-
хэр унэе унэ зилэхэм ахэтын-
хэклі. Ау ар хэу-кыоныгъэу ыкІи
мылкъумкІэ фитыныгъэ зэрэ-
уилэ тхылъхэр бгъэпсыныр
бгъуитІумкІи фэдэу зэрэщытыр
щысэхэмкІэ нафэ къэпшІын
плъэкІыщт. Пстэуми ашІэ,
алъэгъу чыопсым тызэмыж-
гъэ кыныгъэошхохэр къытфи-
хьыхэу къызэрэхэкІырэр. Ма-
ры къызэтынэкІыгъэ гъэмафэр

огъушхоу щытыгъ. Ащ ыпкь
кыкІэу бэрэ машІохэр къэхъу-
гъэх, ахэм унабэ ахэстыхьагъ.
Тапэрэ илъэсхэм жьыбгъэшхо-
хэр щылэхэу, ошгъухэр къехыхэу,
чыплэ зэфэшъхьафхэм чыгур
ащепохъохэу, нэмыкІ кыны-
гъохэр чыопсым къыздихьы-
хэу къыхэкІыгъ.

ОшІэ-дэмышІэ тхьамыкІа-
гъо къызэхъулагъэхэм къэра-
лыгъор мылкъукІэ къадеІэу
хабзэ. Ау бэмэ амышІэрэнкІи
хъун мыкощырэ мылкъумкІэ
фитыныгъэу илэр зыгъэнэфэ-
рэ тхылъхэр зымыгъэпсыгъэ
гражданхэм Іэпылэгъу афэмы-
хухэу къызэрэхэкІырэр.

КъызэтынэкІыгъэ 2009-рэ
илъэсым тиреспубликэ ошгъу-
шхо къышхьагъ, Мыекъо-
пэ районым ит поселкэу Крас-
нооктябрьскэм дэт унэхэм
ащыщыбэ ащ зэщигъэкъо-
гъагъ. МЧС-мкІэ кыкІэу фе-
деральнэ бюджетым ошгъум
зиунэхэр зэщигъэкъуагъэхэм
апае мылкъу къытІупшыгъагъ.
Ау а мылкъум щыц Іэпылэгъу
зылукІагъэхэр зиунэхэр къэра-
лыгъом езыгъэтхыгъэхэу ыкІи
мылкъумкІэ фитыныгъэ зэрэ-
Іэр къэзыушыхьатырэ тхылъэу
ялэхэр языхьылагъэхэр ары
нылэп. Адрэхэм материалнэ
Іэпылэгъу къаратыгъэп. НэмыкІ
щысы къэхъын слэкІыщт.
МылкъумкІэ фитыныгъэ зэрэ-
Іэр къэзыушыхьатырэ тхылъ-
хэр зымыгъэпсыгъэхэм яунэ-
хэр страхование арагъэшІынхэ
алъэкІыщтэп. Ар тэрэз. Унэр
хабзэм емыгъэтхыгъэмэ, ар
щымылэкІэ макІо. Сыда ащ
къытырэр? Цыфым ошІэ-дэ-
мышІэ тхьамыкІагъо къызе-
хьулэкІэ къыдеІэн щымылэу
къэнэ.

Псэуплэхэм чыплэ зыгъэ-
лорышлэжьинымкІэ яорганхэми
мы Іофым яфедэ хэлъ. Унэхэр
тхыгъэхэу, ахэм ящыкІэгъэ
тхылъхэр апылхэ зыхьукІэ, хэ-
бзэлэххэр нахыбэу къау-
гъоинхэ ыкІи ябюджет нахь дэгъоу
агъэпсын алыэкІы. Аужыпкъэм,
хэти къыгурылон фае чыплэ
зыгъэлорышлэжьиным иорган
ибюджет нахь бай хъу къэс
цІыфхэр зыщыпсэухэрэ чы-
плэм изтегъэпсыхьани, нэмыкІ
Іофыгъохэри нахь дэгъоу зэ-
шІохыгъэ зэрэхьушхэр.

— Адэ сыдэу хъушта
унэр зымы темытхагъэ-
мэ, бысым имылэмэ?

— Ащ фэдэу къызыхэкІыкІэ,
зэрэзекІохэрэ шыкІлэр феде-
ральнэ хэбзэлэххымакІом мы-
рэуштэу ыгъэпсыгъ. Урысые
Федерацием и Гражданскэ ко-
декс ыкІи нэмыкІ федеральнэ
законхэм зэрагъэнафэрэмкІэ,
мылкъур зымы темытхагъэмэ,
кІэныр зылукІэжыщтхэр щы-
мылэхэмэ, а мылкъур муницип-
пальнэ образованием иунаеу
мэхъужы. УФ-м и Гражданскэ
кодекс ия 1151-рэ статья зэ-
ригъэнафэрэмкІэ, законом е
осыетым атегъэпсы-
кІыгъэу кІэныр зы-
лукІэжынуэ щыт-
хэр щымы-

Іэхэмэ е кІэныр зылукІэжыны
ылъэкІышхэм фитыныгъэ
ямылэмэ, кІэныр зылукІэжыны
ылъэкІышхэр цагъэзыагъэхэ-
мэ, зидунай зыхъожьыгъэм
къыкІэныгъэ мылкъур зымы
имыу алыгъэ ыкІи муницип-
пальнэ образованием иунаеу
мэхъу. ТиреспубликэкІэ ащ
фэдэу щысэхэр къэпхьынхэ
плъэкІыщт. Муниципальнэ об-
разованиехэу «Кошхьэблэ къо-
джэ псэуплэм» ыкІи «Дукма-
совэ къоджэ псэуплэм» ахэ-
хьэрэ псэуплэхэм япашэхэм
джащ фэдэу фитыныгъэр къы-
зыфагъэфедагъ, псэуплэм иунэе
мылкъу хагъэхьагъэх мыко-
щырэ мылкъоу чыплэ зыгъэ-
лорышлэжьиным илІыкІо орган
иунашъокІэ гъот макІэ зилэ
гражданхэм аратын е нэмыкІ
гухэлъкІэ агъэфедэн алыэкІы-
щтыр. НэмыкІ муниципаль-
нэ образованиехэм япсэуплэ-
хэм япашэхэми а шыкІлэр гъэ-
федэгъэным иІофыгъохэр зэ-
рахьэх.

— ИпІалъэм яунэе унэ-
хэр ягъэтхыгъэнхэм
цІыфхэр клэгъушІу-
гъэнхэм къепІолІэн
плъэкІыщт горэхэр щы-
Іэхэ?

— Ащ ехылагъэу мырэу-
штэу хэгъэунафыкІыгъэн фае.
Урысые Федерацием и Прези-
дентэу Дмитрий Медведевым
мыкощырэ объектхэм ябысым-
хэр ямылкъу ипІалъэм къэ-
ралыгъом рагъэтхыным кІэзы-
гъэгъушІурэ Іофыгъохэр зехъ-
гъэнхэр Урысые Федерацием
и Правительствэ пшъэрылъ
фишІыгъ. А Іофыр тельхьэплэ
гъэнэфагъэ имылэу кІыхьэ-
лыхьэ зышІырэ ІофышІэхэм
пшъэдэкІыж ягъэхьыгъэныр
къыдэлъытэгъэн зэрэфаери

Президентым къафигъэпы-
тагъ.

Федеральнэ законэу «Уры-
сые Федерацием чыплэ зы-
гъэлорышлэжьиным щызэхэ-
щэгъэным иобшэ принципхэм
яхьыллагъ» зыфиорэм зэри-
гъэнафэрэмкІэ, псэуалъэ ашы-
ным пае фитыныгъэ цІыфхэм
языгъэхэрэ псэуплэхэм япашэ-
хэр ары. Ау псэуалъэм ишІын
зы илъэси, тІуи, щі, нахьыби
ыкъудыин ылъэкІыщт. Цы-
фым ыгъэпсыгъэ псэуалъэр
Росреестрэм иорганхэм аща-

ригъэтхын зилъэкІышхэр обь-
ектэу ышІыгъэр зитыхэрэ
ужыр ары нылэп. Мыщ дэ-
жым ащ псэуалъэу ышІыгъэм
пае хэбзэлэхъ хэгъэкІынхэм-
кІэ фитыныгъэу илэхэр ыгъо-
тыхэрэ, ыгъэфедэнхэ ылъэ-
кІырэп.

— Тызытегушылэгъэ
Іофыгъом о пшъхьэкІэ
сид фэдэу зэфэхьысы-
жъа къыфэшІы
пшІоигъор?

— АпэрэмкІэ, хэбзэлэххэр
зэратышхэм имызакъоу, ежъ-
хэми мы Іофым яшІоигъо-
ныгъэу хэлгыр ыкІи яунэе
псэуалъэхэр хабзэм рагъэтхын-
хэ зэрэфаер цІыфхэм агу-
рылон фаеу сепІы. ЯтІонэ-
рэмкІэ, псэуплэм ишІошІыр ит
унэхэр ушет шІыгъэнхэр ыкІи
ахэр хабзэм егъэтхыгъэнхэм
цІыфхэр клэгъушІугъэнхэр
псэуплэхэм япашэхэм япшъэ-
рылъ шъхьалэу щыт. Ящэнэ-
рэмкІэ, УФ-м и Хэбзэлэхъ ко-
декс ия 220-рэ статья тегъэ-
псыкІыгъэу унэу къашъфыгъэм
е ашыгъэм пае хэбзэлэхъ хэ-
гъэкІынхэмкІэ фитыныгъэхэр
зэралэхэр цІыфхэм зыщамы-
гъэгъушІэмэ нахышІу. Ау ащ
фэдэу фитыныгъэр къызыфэ-
гъэфедэгъэным фэшІ унэр цІы-
фым иунаеу зэрэщытыр къэзы-
ушыхьатырэ тхылъхэр илэнхэ
фае. Ахэр илэнхэ зилъэкІышхэр
псэуалъэр хабзэм зыригъэтхы-
кІэ ары нылэп.

— Тхьауегъэпсэу, До-
лэт, тиупчІэхэм джэуап
къызэрэптыжыгъэм-
кІэ, унэе унэ зилэхэр
япшъэрылэхэм ыкІи
яфитыныгъэхэм зэра-
щыбгъэгъозагъэхэмкІэ.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

НЕУЩ — ГЪОГУШ ХЪЫЗМЭТЫМ ИЮФЫШЭХЭМ Я МАФ

ЕЛБЭШЭ Руслан,
«Адыг макъэм»
ижурналист.

Цыфым ишылэккэ-псэуккэ нахышлу шыгъэнымккэ гъогухэм мэхъанэу ялэр гъунэнчъ. Тызэресегъэу, псэуплэхэм шылэккэ амал тэрэз ялэккэ тэлъытэ гъогухэр, газыр, электричествэр, зашъохэрэ

псыр яклуалэу гъэпсыгъэхэ зыхуккэ. Джащ фэдэу социальнэ-экономическэ шылаккэм хэхъоныгъэ егъэшлыгъэнымккэ гъогухэм язытет мэхъанэшхо ил. Сыда плэмэ непэ хьылъэхэм ыккы цыфхэм янахыбэр автомобиль транспортыр ары зезыщэрэ.

рэр. Мафэ къэс плэми хъунэу тигъогухэм арыклорэ транспортым хэхъо. Арышъ, ахэм язытет нахышлу шыгъэныр, гъогуккэхэр гъэпсыгъэнхэр гъогу хъызмэтым илофышлэхэм япшъэрылъ шъхьал. Непэ а юфшлэныр Адыгеим зэрэщызэхэщажэм къытедгъэгущылэмэ тшюигъоу япрофессиональнэ мэфэккэ къызыщысыщтым зылудгъэклэгъ къэралыгъо учреждениеу «Адыгэ Республикэм автомобиль гъогухэмккэ и Гъэлорышлэплэу «Адыгеяавтодор» зыфилорэм ипащэу, транспортымккэ докторэу, Урысыем транспортымккэ и Академие иакадемикэу, транспортым ипредприятиехэм яэкономикккэ ыккы ягъэлорышлэнккэ профессорэу, УФ-м игъогушл гъэшлуагъэу, АР-м изаслуженнэ псэолъэшлэу Гусэрыккэ Хъызыр.

Улапэрэ станицэу Тенгинскэм рэ зэзыпхырэ гъогум ишлын лъыдгъэкуатэзэ, псыхъоу Лабэ телъышт лъэмыджым игъэпсын сомэ миллион 60 пэлудгъэхьагъ. Непи ащ юфшлэнхэр щэклох. Зэккэри шыгъуазэх Адыгеим иэкономикэ ыккы исоциальнэ шылаккэ зыкыагъэлэтыгъэнымккэ туризмэм гугъэплэшлэхэр зэрэрапхырэм. Типравительствэ а юфым мэхъанэшхо ритызэ, Мыекъопэ районым ит ыккы шагъэпсышт туристическэ объектхэм яшккэгъэ инфраструктурэм игъэтэрэзын ыналэ тырегъэты. Ащ гъогухэри хэхъэх. Дахъомрэ къушъхьэтхэу Лэгъо-Наккэрэ зэзыпхырэ гъогур гъэрэккэ едгъэжъагъ. Псыхъоу Шъхьагуашэ лъэмыдж тетэлъхэ. Гъозэрыплээрэ къушъхьэтхэу Лэгъо-Наккэрэ зэзыпхырэ гъогум шышъу лахытлу атыгъ. Ащ ыуж станицэу Дахъом щегъэжъагъэу Лэгъо-Наккэ нэсырэ гъогоу километрэ 32-р дгъэккэжышт. Мыекъуапэ къыдзыхуэхэрэ гъогум ия 2-рэ ыккы ия 3-рэ чэзыухэр гъэпсыгъэнхэм пае проектхэр дгъэхъазырыгъэх. Федеральнэ гупчэм къыккырэ мылкъу къызатлупщыккэ, ахэм яшлын едгъэжъэшт.

Адыгеимккэ анахь къинэу щыт лъэныкъоми игугъу къэсымышлын слъэккыштэп. Инэм, Адыгэкалэ, Бжъэдэгъухьаблэ зэзыпхырэ гъогум хьылъэшхохэр зезыщэхэрэ автомашинэхэр жьугъэу зэрэщызеклохэрэм ыпккыккэу гъогур лъэшэу зэщажъагъ. А къыныгъом пэуцужыгъэным фэшл хьылъэхэм апае щэчальэхэр гъэрэккэ тедгъэуцогъагъэх. Ащ лъэшэу ишлуагъэ къаклоштыгъ, ау судым иунашбэккэ ар тетхыжын фаеу хьугъэ. Мы гъогур гъэккэжыгъэным пае проект-сметэ тхылъхэр дгъэхъазырыгъэх, ахыщэ къызытфатлупщыккэ юфшлэнхэр едгъэжъэштых.

— Неущ гъогуш хъызмэтым илофышлэхэм ямэфэккэ хэшъогъэунэфыккы. Ащ ехьулэу сыда къаплэмэ пшюигъор.

— Адыгеим игъогуш хъызмэт нэбгырэ мин фэдиз шэлажъэ. Алъэккэ къамыганэу гъогухэм язытет нахышлу хъуном ахэр фэлажъэх. Шъыпккэ, мылкъур зэрымькыурэм къызтырефажэх, ау ащккэ ахэр бгъэмысэнхэу щытэп. Юофшлэн гуетыныгъэхэу зэрэфырялэм, амалэу шылэхэм ялытыгъэу зызрагъэчанырэм апае зэккэ отраслэм шылажъэхэрэм сэ шъхьэккэ ыккы тиминистрэу Валерий Картамышевым ыцккэ сафэгущо. Псауныгъэ пыгъэ ялэнэу, яунагъо хъэр арылгынуэ, нэгущонхэу, ренэу ягъот хэхъонэу афэсэлэ.

Алъэккыштымккэ зи къатенэрэп

— Хъызыр, тизэдэгущы-лэгъу ипэублэ Адыгеим игъогушл отраслэ тарихъэу пылым гъэзетеджэхэр ккэклэу шыбгъэгозагъэхэмэ дэгъугъэ.

— 1938-рэ илъэсым ижъоныгъоккэ мазэ Адыгэ хэку гъэцэкккэ комитетымиунашъоккэ

шагъэхэу Тытыккэ Сыхъатбый, Беданэккэ Аскэрбый, Изшъынэ Заур. Ахэм яхъатырккэ Адыгеим

рэ 50 нахь дгъэцэккэжынын тлэккыгъагъэп. Тиминистрэу Валерий Картамышевымрэ сэрэрэ АР-м и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан тылуккы юфмэ язытет къызыфэтэуатэм, тыкыгурылуи сомэ миллион 70-рэ къытфитлупщыгъагъ. Ащ ишлуагъэккэ 2007-рэ илъэсым апэрэу гъогу километри 100 дгъэцэккэжыгъагъэ.

— Адэ джы къызэтынэккы-рэ илъэсыр бюджет мылкъумккэ сыдэу шытыгъа?

— Бюджетыр зэхэгъэуцэ зэхум ыужыккэ амалэу къыккыкыштхэм ялытыгъэу къыт-

— Гъогурыккыныр щынэгъончъэу гъэпсыгъэным «Адыгеяавтодор» зэрэжэлажъэрэ тэшлэ. Ащ ехьыллагъэу сыда къытфэплотэн плэккыштыр?

— Адыгеим гъогурыккыныр щынэгъончъэу шыгъэпсыгъэным ехьыллэгъэ комиссие шызэхашагъ. Ащ тхьаматэу ил АР-м иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэу Къумпыл Мурат. Квартал къэс зэлуккэ тэшлэ, зигъо юфыгъохэм татэгущылэ. Ащ шыра-хуэхэрэ юфыгъохэм атэгъэпсыккыгъэу нахыбэрэ аварие къызышыхуэрэ чыплэхэм гъогур зэтэзыутырэ гъэтхыгъэхэр афэтэшлэх. Нахь ишлуагъэ къэккыштыр алыты, районхэр зэзыпхырэ гъогухэми джащ фэдэ гъэтхыгъэхэр ГОСТ-м тегъэпсыккыгъэу ащыдгъэпсыхэу тыублагъэ.

— Мыгъэ жьугъэпсыгъэ гъогухэм ыккы жьугъэпсыхэрэм тащыбгъэгозэн плэккыштыр?

— Къэзгъэжъэн Мыекъуапэ къыдзыхуэхэрэ гъогоу псыхъоу Шъхьагуашэ зэпырыккырэм ыккы Апшеронскэ клорэ гъогум екллэжырымккэ. Гъэрэккэ ар ттыгъэ. Ащ ишлуагъэккэ къалэмккэ клондырыккырэ автомашинэхэр нахь маккэ хьугъэх, жьыр зыушлэохэрэм къащыккэлагъ.

гъогушл отделыр зэхэщэгъагъ. Ащыгъум, шыпккэр плотмэ, джы тызэсэгъэ гъогухэм афэдэхэр шылагъэхэп. Хэгъэу зэошхом ыуж ары нылэп тыхэку мыжъо гъогухэр шашлынхэу зырагъэжъэжъагъэр. Ащ ыуж 1960-рэ илъэсхэм мыжъуаккэрэ битумрэ зэхэгъэккыгъагъэу гъогухэм атыралъхэу аублэгъагъ. Пстэумккы ащ фэдэ гъогоу Адыгеим илагъэр километрэ 300-м шлоккыштгъэп. Мыщ дэжыым къышылогъэн фае, а лъэхъаным асфальт-бетон къэзышлырэ заводьбэ тыхэку зэрымытыгъэр. Мыекъуапэрэ станицэу Дахъомрэ ахэр ащылагъэх. Ащ ыпккэ къыккыккэ къушъхьэ гъогоу Дахъом къышгъэжъагъэу Лэгъо-Наккэ нэсырэр агъэпсыгъагъ. Нэужым асфальт зышлырэ заводхэр районхэм къащызэлуахыгъэх. Иккыгъэ ллэшлэгъум ия 70-рэ илъэсхэм автомобиль гъогухэу «Мыекъуапэ — Фэдз — Псыбай», «Мыекъуапэ — Лэбап», «Инэм — Адыгэ-къал — Бжъэдэгъухьабл» зыфилохэрэр агъэпсыгъагъэх. Зигугъу къэсшыгъэ гъогухэм яшлын зилахышлу хэзылхъагъэхэм ащыщых тигъэлорышлэплэ ипэ-

мы гъогухэр илэ хьугъэ сломэ сыхэуккыонэп.

— Урысыем зэрэщызгъэпсыгъэм елъытыгъэмэ, непэ Адыгеим игъогухэм сыд фэдэ уасэ афэпшынын плэккыштыр?

— Мыщ фэдэ пчъагъэхэмккэ а упчлэм джэуап къестыжынын слъэккышт. Непэ Урысыем гъогу зэпхыныгъэ тэрэз зимылэ псэуплэ 40000 итмэ, Адыгеим асфальт гъогу зэмыккыллэрэ псэуплэ ушылуккэштэп. Гъогу юфхэмккэ тиреспубликэ анахь дэгъухэм ахалытэ, гъогу пчъагъэу итымккэ Урысыем я 8-рэ чыплэр шеубыты. Шъыпккэ, дунэе финанс къыныгъоу къызэтынэккыгъэм гъогухэм ягъэцэккэжынын мылкъоу пэлудгъэхьан фаем къышгъэжъагъ. Гушылэм пае, гъогу километрэ 1450-рэ уилэмэ, илъэс къэс километрэ 250-рэ фэдиз бгъэцэккэжынын фаеу шапхэхэм агъэнафэ. Ащ тетэу мыгъэпсыгъэ зыхуккэ, гъогухэм зэщыккыныгъэу афэхурэм хэхъо. Гухэккэ нахь мышлэми, илъэсишккэ узэккэжъэмэ, мылкъур зэрымькыурэм пае километ-

фыхагъэхъожьыштэу алуи, пчъагъэу агъэнафагъэхэр сомэ миллион 50-ккэ нахь маккэ ашлыгъагъэх. Тигуапэ, ягушылэ къагъэшыпккэжъи, ыужым а мылкъур Правительствэм къызэртфитлупщыгъэр. Ащ ихъатырккэ Адыгеим игъогухэм ягъэцэккэжынын сомэ миллиони 161-рэ пэлудгъэхьащт. Пстэумккы гъогухэм алъыплэгъэным пэлудгъэхьащт мылкъур сомэ миллион 84-рэ хуштыгъэти, 64-р тлэ къыдгъэхъагъэх. Адрэ къэнагъэр кымафэм зыфэгъэхъазырыгъэным пэлудгъэхьащт. А мылкъум ишлуагъэккэ Шэуджэн, Кошхьэблэ, Теуоужь ДРСУ-хэм кымафэм агъэфедэшт материалхэу пшахъо, шыгъу зыфэплотхэр дэгъоу агъэхъазырыгъэх. А юфшлэнымккэ тлэккы ауж къынагъэ Джэджэ ДРСУ-р.

Тхылыбэ зылапэ кыпыкыгъэ шэныгъэлэжэ

Гуманитар шэныгъэхэм апылэ Адыгэ республикэ институтэу Кларэщэ Темботыцкэ шытым тарихымкэ иотдел инаучнэ юфышлэ шхьалэу Бэджэнэ Мурат кызыхьугъэр мы мафэхэм илээс 80 хуыгъэ. Мурат а уахьтэр хьаулыеу ыгъэкыуагъэп, юфышхо ышлагъ, шытху кылэжыгъ.

Бэджэнэ Мурат илээс 80 ыныбжымы, лыжы хуыгъэп, ар итеплэккы, илофшлэккы лыпкыым ит, ушэтын юфэу, тхылъ тхын юфэу илээсипшлэу зылыгъэу зыпылгыр лъэгъэуатэ. Ащ тхылъэу ытхыгъэр 40-м ехыгъ. Ахэр архивхэм кыахыгъэ закъоу шымыгъэу, шылакэу зыхэтым, ежэ юфэу зы-лутым шызэшлукыгъэмэ, шилъэгъуыгъэмэ алыапсэу шытыгъ. Гушылэм пае, «Турция далекая и близкая. Взгляды дипломата» зыфилоу 1997-рэ илээсым кыдыгъэкыгъэр Урысыем Юккыб кэрал Юфхэмкэ и Министерствэ иупчлэжыгъоу Тыркуем зычлэм Тырку хэгъэгумрэ ащ шыхэхэс адыгэхэмрэ ящылэклэ-пэуэклэ нэлуасэ зызышыфышылгъэм кытыгъ.

Бэджэнэ Мурат 1998 — 1999-рэ илээсхэм министрствэу хэутым юфхэм, кэбар ыккы общественнэ-политикэ юфхэм апылтым дин Юфхэмкэ иупчлэжыгъоу Юф ышлагъ. Зыпылгэ Юфыр куоу, икыоу зыгъэшлэныр зышэн Мурат Чабэм кыуагъэ. Ащ кышыллэжыгъэмрэ зыгъэгъушысагъэмрэ кыапырыкыгъэ итхылъэу «Неоконченное путешествие» («Ислам — путь к истине»), 2001 г. зыфилоур. Мы тхылъыр Бэджэнэ нэфагъэ хэлъэу, тхылъеджэ жьугъэхэм ашхьэ-пэнэу ытхыгъ.

Зэгорэм хьадэгъэ Юфккэ чылэм тыкыуагъэу синэлосэ клалэр кысэккыуалы, кысэушчыгъ:

— Бэджэнэ Мурат шхуэхэтэ?
— Тигъусэ, ау мыщ ыпэккэ нэмыкк чылэу тызыхьагъэм (ащи хьадагъэ дэтыгъ) кышчы-уцугъ, — сгуагъэ.

— Ащ итхылъ седжагъ. Хьаджэ ськыуагъэ фэдэу кысшы-хуыгъ.

Ар осэ ин. А лым кылогъэ гушылэхэм тхылъыр бэмэ зэрэшлогъэшлэгъоныри, зэрэшхьа-пэрэри кыаушыхьаты.

Илээсиплэ тешлагъэу 2005-рэ илээсым джыри ислэм диным ехыллэгъэ тхылъ Мурат кыдегъэккы. Тхылъым ыцлэр: «Ислам — мировая религия. Ислам — дунэ дин. — Мые-

кыуапэ, 2009)». Тхылъыр бэтитлуккэ — урысы-бэзмрэ адыга-бэзмрэккэ тхыгъэ. Мыщ юфыгъоу зэфэшхьафэу кы-лэтыхэрэм атефэу пычыгъохэр — шхьэхэр хэтыгъ:

Тидинрэ тишэн-хабзэхэмрэ афэгъэхьыгъэу джыри зы гушыл.

Тидинрэ тишэн-хабзэхэмрэ афэгъэхьыгъэу джыри зы гушыл.

Тидинэ, тыхабзи зэдытерэл. Гьашлэм кыахыгъэр лэп-кыым иунай.

Пегъымбарым ихышгъэ шыщ нэклубгъохэр.

Сэ сшхьэккэ мэхьанэшхо зэ-стырэр Мурат шлошхьуныгъэу илэм тетэу зэрэпсэурэр ары. Цыфмэ ахьхэмэ дин юфышлэм фэдэу зыгъо юфыгъомэ ахэлэ-жэ. Енэккы, ешгъорэп.

Адыгэхэм икыгъэ я XX-рэ лэшлэгъум, ыпэхэрэм афэдэу, кыныгъохэр апэккыгъэх. Охьтэ кыныгъэ. Цыфхэм ашлэщтыр, зыздагъэзэщтыр ашлэщтыгъэп. А уахьтэм шыла-ккэ ипчэгъу итыгъэ цыфхэм ащышыгъ «Дивизия Ислам» ико-мандирыгъэу, генералэу Кылыч Султлан-Джэрий. Ащ изекло-кыгъэр зэтелукыгъэу цыфхэм ахэлэжыгъ. Ащ кымыгъаштэу Бэджэнэ Мурат «Генерал Султлан-Гирей Клыч» зыфилоур тхылъыр 1999-рэ илээсым кыдегъэккы. Мы тхылъыр хэлэжыгъыгъэу, хэгъэхьыгъэхэр илэху 2002-рэ илээсым Мыекыуапэ кышчы-хуыгъ.

Кылыч Султлан-Джэрий зым кыуышчыгъэ, адрэм ащ изек-кыуаккэ кырыгъэккыуыгъэ. Мурат лэныкыуытлэм язи зы-дырмыгъэхьыгъэу, зытетым те-тэу, еджэрэм ышлэш хьунэу кытыгъэ. Генералым изеккыуаккэ кыбгъурылонэу, умыгъэмысэну кытыгъэ, лыгъэу хэлгыгъэри, зэрэмыагылынычагъэри тхылъ-еджэм лыгъэгъэсгъ. Мош фэ-дизмэ анэсыгъэ, кыатгъушылэгъэ

Бэджэнэ Мурат ежэ ичылэ гуп-сэ зэрэмыгъэккыуагъэр бгъэ-шлэгъонэу шытэп. «Лэшлэгъумэ кыапырыкыгъэ кыуаджэр» зыфилоур тхылъыр 2007-рэ илээ-сым кыдыгъэккыгъ. Бэджэнэ Мурат ямышлыккэу, ау кыкыу кы-жыгъэу нэклубгъом мырзущтэу тыритхыгъ: «Си Пшыжхьаблэ итарихъ шыщ нэклубгъохэр: ичыллэ зытысыгъэм шегъэ-жыгъэу тимафэхэм кыанэсыжы-сикъоджэгъумэ кыаккыгъэ гьогур».

Итыр кыккылытымылэтыкы-жыным пае тхылъым иятлонэрэ нэклубгъо тетхэгъэ кэбар ккэлыр тыгу кыдгъэккыжыгъ:

«Лэшлэгъумэ кыапырыкы-гъэ кыуаджэ» зыцлэ тхылъыр Шэуджэн районым ит чылэу Пшыжхьаблэ итарихъ кытегу-шыгъ. Ар зытхыгъэ Бэджэнэ Мурат Пшыжхьаблэ кышчы-хьугъ, шаплугъ, шалэжыгъ, шэныгъэ гьогум зытхьэм, тарихъ шэныгъэхэмккэ доктор хьугъэ, профессорыгъ кыфа-усыгъ, культурэмккэ Урысые Федерацием изаслуженнэ Юфшлэ, Кубань шэныгъэхэмккэ изаслуженнэ Юфшлэ, «Адыгейм и Шытхьузехъ» зыцлэ медалыр кыфагъэшхошагъ, шэныгъэ-хэмккэ Адыгэ дунэе академием иакадемик...»

Кыуаджэр, ащ дэсыгъэ ыккы дэс цыфхэр зыфэдэхэр кыгъэ-лэгъоным пае Бэджэнэ Мурат кыыхыгъэшыгъэ пычыгъохэм мыхэр ащышыгъ:

Тидинрэ кыдыгъэккыгъэ уна-гъоху чыллэ зэфэшхьаф-хэм ащыпсэхэрэр.

Бэджэнэ лэаком итарихъ. Лэшлэгъумэ кыапырыкы-гъэхэр.

Граждан заом илэхьан. Революцием кызыдыжыгъэ зэхьоккыныгъэхэр.

Кыуаджэ ипэцагъэхэр. Хьамэр тхьанэ яунагъ.

Зышхьэ эзыхьыжыгъэжы-гъэхэр.

Гьогур. Тидинрэ шыщхуэ зэо ужым офицер хуыгъэхэр.

Бэджэ Умарэ пылэ кэбар ичхьанхэр.

Хьаныккыом зэрэпэгъэккы-гъэхэр.

Ичылэ ехыллэгъэ тхылъым зэхьоккыныгъэхэр, хэгъэхьонхэр фишлэхи, урысыбзэккэ зэри-дзэккы, Мурат итхылъ 2009-рэ илээсым кыдыгъэккыжыгъ.

Тхылъыккэ кызырзэуи-хырэ гушылапэу «Слово от ав-тора» зыфилоу урысыбзэккэ тхыгъэ абзацым хэт гъэсэпэ гуп-шысэм кыгъэлэагъо шэныгъэ-лэжэ гьогум ежэ тхылъыр зыт-хыгъэри кызырзэгъаирэр:

«В общении с аульскими муд-рецами я понял одно: если бу-дешь знать и соблюдать все адыгские обычаи и традиции, в любом месте, с людьми всех рангов, не попадешь в просак».

«Цу хьуштыр шккэзэ кэ-ошлэ» — ело адыгэ гушылэ-жыгъ. Бэджэнэ Мурат илофшлэ-гъэхэм сакытегушылэ зэхьум, сегушысагъ: сыда чылэм ша-плугъэ клалэм мош фэдэ гъэхьа-гъэхэр ышлэныгъэмккэ лъапсэ хьугъэр. Лъапсэ хьугъэр лэжэ-ккэ унагъоу кызырзыхьыгъэу, зышлэпугъэр, адыгэ шэн-хабзэ-хэр зышлэпугъэцлэщтыгъэр, Юфшлэгъу, цогъу фэхьугъэхэр, шылаккэмрэ адыгэ хабзэмрэ дэгъоу ахэлхэр ежэ Мурати ыгурэ ыпсэрэ зэрашагъэр ары.

Сэ Мурат сырыпкыгъо-лэ-гъу, ау сынахыжыгъ. Хэку гъэ-зетэу «Социалистическэ Адыге-им» Юф шысылэзэ 1958-рэ илээсым Мурат Юфшлэ кылохьэ, кызыхьэхьагъэмэ псынккэу агурэло, нахьыжхэ-ми аштэ. Адыгагъэ, алэм-астэм, ныбджэгъуыгъэ зыфэллошхэр ащ зыриллэлэхэм сэри гу лыс-тагъ. Мурат егушлэщтыгъэ, шлэ-хуи промышленностымккэ от-делым пащэ фашылгъ. А лэахь-ным сыгуккэ зэсложыгъагъ: «Мурат хьызмэт Юфшлэлэм пащэ фэшлэмы, дэгъоу ыгъэ-цэккэшт». Бэ темышлэу клэлэ

ныбжыккэ гу кылыгъэ, «Со-юзпечатом» ихэку кыутамэ пащэ фашыл. Юфшлэныр дэгъоу зэхэ-щэ, унэ лэуэтетышхуи аре-гъэшыл. Ар а лэахьанэм Юфшлэ кызырзэгъаирэр шытыгъэп. Еджэ, ишлэныгъэ хэгъахьо. 1985-рэ илээсым Адыгэ хэку типографи-ем пащэ фашыл. Мыщи Юфшлэ-ныр дэгъоу зэрэшызышлэжыгъэм имызакъоу Юфшлэлэ унэ щэу зэтетэу шарегъэшыл. 1989-рэ илээсым типографием зэрипа-щэм даккы хэутинымрэ кэ-бар жьугъэмрэккэ республикэм и Комитет тхьаматэ фашыл. Етланэ Урысыем и Правитель-ствэрэ Адыгэ Республикэм и Президентрэ ялыккыу грузин-ахьаз зэмызэгъыныгъэр дэгъэ-зыжыгъэнымккэ лыплэакоу ыккы зэгъэшлужыакоу Юф ешлэ. 1993 — 1998-рэ илээсхэм УФ-м и МИД и Лыккыу Мые-кыуапэ Юф шэлэ.

Джахэм афэдэ Юфшлэнышхо-м адаккы иеджэн лъэгъэккыуатэ, тарихъ шэныгъэхэмккэ доктор, профессор мэху, общественнэ Юфхэри шыгъушлэжыгъэр. Народ-нэ депутатхэм я Адыгэ хэку Со-вет идепудатэу 1973-рэ илээсым хадзы. Нэужым Адыгэ Респуб-ликэм и Апшгъэрэ Совет идепу-татэу 1992 — 1995-рэ илээсхэм мэлэжэ. Адыгэ Республикэм и Президент илэпылэгъоу илээсы-бэрэ Юф ешлэ. Медальхэр, ор-денхэр кыфагъэшхоуашэ.

Бэджэнэ Мурат мы уахьтэм гуманитар шэныгъэхэм апылэ Адыгэ республикэ институтым инаучнэ Юфшлэ шхьал, «Раз-витие национальных отношений на Северном Кавказе», «К кон-солидации и добрососедству», «На пути национального возрож-дения», «Общественно-полити-ческий кризис и проблемы на-ционального возрождения», «Россия и Северный Кавказ: межнациональные отношения на пороге XXI века», «Патриотиз-м у альтернативы нет» зыфилоур тхылъхэм кыащылэжыгъэ Юф-гъохэр зышлэныгъэккытэрэ тхы-лэу «Северный Кавказ в миро-вой геополитике» зыфилоур кыыхыгъэу егъэхьызыры.

Мы мэфэшхо мафэм Мурат ипсауныгъэ пытэу, итхэн амал-хэм кыащымыккэу, иккэсэ Адыгэ Республикэм бэрэ-бэрэ фэлэжэ-нэу тетэлэ.

ТХЫЛЪЫГЪЭ ЮНЫС. Филологие шэныгъэхэмккэ доктор, профессор.

Красногвардейскэ районым иадминистрациие Юф-шлэныр цыфхэр социальнэу кызухьумэгъэхьэмрэккэ и Гьэлорышлэлэ испециалист шхьалэу Юф ешлэ Светлана Янковская.

1994-рэ илээсым илэгъэхьэ мазэ цыфхэр социальнэу кызухьумэгъэхьэм иорганхэм Юф ащишлэу ригъэ-жыгъэ, илэнатлэу унагъохэм ыккы клэлэцыккыуым, нэжэ-лужьхэм ыккы сэкьатныгъэ зилэхэм ясоциальнэ фэлэ-фашлэхэр унэм цафэгъэцккыгъэхьэм пылэ, Крас-ногвардейскэ чыллэ Гупчэм социальнэ лэпылэгъумккэ иотделение ипаш. 1997-рэ илээсым Юныгъо мазэм кы-шегъэжыгъэу Гьэлорышлэлэ Юф шэлэ, сэкьатныгъэ зилэхэмрэ ветеранхэмрэ яЮфыгъохэмккэ специалист шхьалэу илэнатлэ егъэцккэ. Мыщ пыздагъэу кытлон цыфхэр социальнэу кызухьумэнхэм иЮфыгъохэм апылэу зэрэщытыр. Ащ гьэлорышлэлэ Юфэу ышлэжыгъэу тхыгъэхэр егъэхьызыры. Сэкьатныгъэ зилэхэм спецавтотранспорт ятыгъэным фэгъэхьыгъэ до-кументхэр алыхы, зырышлэжыгъэм тетэу зэрегъафэх, унашгъохэр егъэхьызыры. Сэкьатныгъэ зилэхэм яфэлэ-фашлэхэр транспортнымккэ афэгъэцккыгъэхьэм ыккы

ЛЭГЪО ДАХЭ ТЕТ

транспорт лэпккхэм Юф зэрарагъашлэрэм апэлухьэрэ ахьщэр егъэнафэ ыккы афэтлупшы. Ащ ипшэрылгъ хэ-хьэх спецавтотранспортыр ягъэгъэцккыжыгъэныри, нэужым ар зыхэхэм алэккыгъэхьажыгъэныри. Гьэлоры-шлэлэу ипашэ зэрэзэгъырым тегъэпсыккыгъэу путе-ккхэри калыхы, учёт ешлэ, атыреуащэх. Пхьашэу аналэ зытырагъэтырэ бланкхэмккэ планированиер зэрегъэзеккы, учёт ешлэ ыккы зытефэхэрэм аретых, удо-стоверениехэр афыретхыккы.

Урысые Федерациемрэ Адыгэ Республикэмрэ яза-конодательнэ актхэм кыдалыгъэрэ фэгъэккыгъэхьэр зыфэдэхэр, ахэр зэрэбгъэфедэщтыр ветеранхэмрэ сэкьатныгъэ зилэхэмрэ агурегъало. Гьэлорышлэлэу Юф зышлэшлэрэ илээсхэм кыаккы Юфшлэ хэшлэнышхо фырилэу Светлана зыкыгъэлэжыгъагъ. Ащ иЮфшлэ-гъухэм кызырзэгъагъэхьэмккэ, Светлана лэшэу ыналэ тыригъэтызэ ыккы Юфым зыригъэгумэккырэ кыхьэху тхыгъэхэм язэгъэфэн Юф дешлэ, теурыкыуагъэ кызы-

хымыгъафэу ипшэрылгъэрэ зыригъэгъауашэу егъэ-цэккы. Лытэныгъэ фэгъэгъэшлэрымэ ащыщ ишлэ-ныгъэхэм ренэу зэрахыгъэхэрэр.

— Светлана иЮфшлэныгъэу пшэздэккыжыгъэу ыхьырэр икыоу кыгуырэло, цыфхэм дэгъоу агурылон, ахэтын, адэлэжыгъэн елэккы, шхьэккыфэныгъэ ин зэрафырилэр ренэу кыхьэщы, сэкьатныгъэ зилэхэмрэ зыныбжэ хэккыгъэхьэмрэ зэрафэгумэккырэ кыхьэхуэ, лъэшэу ыналэ атыригъэтэу адэгъушлэ, — ело районым иад-министрациие Юфшлэныр цыфхэм ясоциальнэ ухьумэнэрэккэ и Гьэлорышлэлэу ипашэу Хьагъэудж Эдуард.

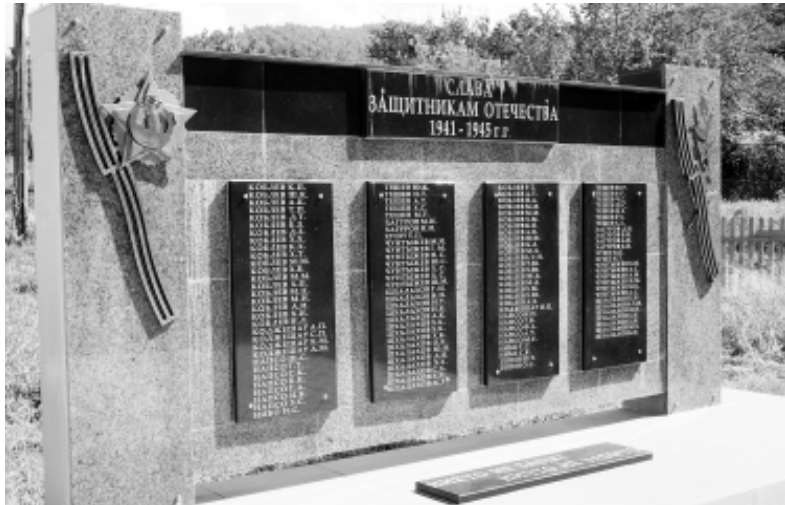
2004-рэ илээсым Светлана Юфэу ышлэжыгъэм клэхуэу фэхьугъэхэм афэшл Адыгэ Республикэм Юфшлэныр социальнэ хэахьыгъэхьэмрэ и Министерствэ и Шытху тхылъ кыфагъэшхошагъ. Гьэреккы, социальнэ Юфшлэу и Мафэ ехьулэу, УФ-м Юфшлэныр социальнэ хэахьыгъэхьэмрэ и Министерствэ Шытху тхылъ кырытыгъ.

ШЭКИО Мир.

Хэгъэгу ззошхом Теклоныгъэр къызыщыдахыгъэр илъэс 65-рэ зыщыхуштым ехъулъу Шюикъо кIэу мемориал къыщызэгуахыгъэ мраморым хэшхыкыгъэу, ащ ялахышху хашыхыгъэ депутатхэм, предпринимательхэм, Шапсыгъэ ичылабгъохэм ащыпсэухэрэм ащыщхэм. Хы ШыуцIэ Iушъом икъоджэ анахыжъым заор кIо зэхъум къыныбэ ыльэгъугъэ, фашистхэм Туапсэ икъэухъумэн пхыратхуным зыпылыгъэхэ лъэхъаным добровольцэ шъэ пчъагъэ фронтым ыгъэкIуагъ. Къоджэдэхэм зыщагъэгъупшагъэп мыщ дэжъым щыфэхыгъэ зэолхэм ацIэхэр.

— Зэо мэшхуаеи хэкIодагъэхэр егъашIэми тцыгъупшэщтхэп, — ело къуаджэм инахыжъ гэшхуа-

Теклоныгъэ къыдэзыхыгъэхэр ащыгъупшэхэрэп

Шюикъо щыщ Шъхьэлэхъо Хъалидэ общественнэ мэхъанэ-шхо зилэ Iофтхъабзэм икIэщакIо хъугъэ.

Щыф гумызагъ Шъхьэлахъор, илъэс щэкIым ехъурэ Шъагъэ имэз хъызмэт шылэжъагъ, кандидат диссертациер ыгъэхъазыри, пхыригъэкIыгъ, пенсием кIуагъэми, IофшIэным бгъодэкIын ыльэкIыр-рэп, джарэу пытэу ащ епхыгъэ хъугъэ. Бэкае шлагъэу зэригъэгъо-тыгъэгъэ сэнэхъатым непи фэ-штыпкъ, пшъыгъэ, улэгугъэ зыфа-лорэр ышIэрэп. Хы ШыуцIэ Iушъом иэкологие иIофыгъохэм ауж ит, ытхырэр, къыхиутырэр бэ. Хъали-дэ игушыгъэ уасэ къыфашIы, икIэ-лэгъум къыщегъэжъагъэу Iофэу зыпылым дихыхыгъэу мэлэсу.

Ятгъэ пIашгъэхэм ячIыгужъэу къызыщыхугъэр, зыщылажъэр-рэр илъэпIэ дэд, къэлэ-курортым, ащ илэгъо-чыгъохэми ежъ фэдэу мээгъэкIынымкIэ опытышхо зилэ

исэп, Хъалидэ джыдэдэм поселе-кэу Тыгъэмыпс щэпсэу, ежъ ыгу-кIы ыпсэкIы зэтыгъэ мээгъэкIы-ным къыпбэлэгъэ цыфхэр, иныб-джэгъухэр, чылэдэхэр пища-гъэхъш, ахэр Iэпылэгъушхо илэх, зыщыфаем Iофтхъабзэу къыри-хыжъэхэрэм язэшIохынкIэ къы-гоуцох. Шюикъо дэт мэщытым мы илъэсым чыгъ цыкIухэр, куан-дэхэр къегъэтIысэкIыгъэнхэмкIэ Iофышхо зэшхуахыгъ. Джырблэ-гъэ Хъалидэрэ ащ икъотэгъухэм-рэ акIуачIэкIэ чылэм щыщхэу Хэ-гъэгу ззошхом щыфэхыгъэхэм кIэу афагъэуцугъэ мемориалыр агъэ-къэбзагъ, агъэкIэрэкIагъ, чыгъ цыкIухэр, къэгъагъэхэр ащ кIэра-гъэтIысхъагъэх.

гъэхэм ащыщэу Кобл Алей, — Теклоныгъэр лъапIэу къытфидэ-кIыгъ: Кобл лIакъом щыщ нэб-гырэ 38-рэ фронт зэфэшхъаф-хэм ащыфэхыгъ, Шъхьэлахъохэм яунагъохэм арыкIыгъэхэм ащы-щэу нэбгырэ 22-м къагъэзэжъы-гъэп, ТIэшхуэхэм якIэлэ 14-м, Нэпсэухэм якIэлэ 13-м апсэхэр Родинэм къурмэн фашIыгъэх. Джащ фэдэу Къоджэшъаохэм, Хъагъурхэм, ЦунтIыжхэм, Ны-бэхэм, Хъушхэм макIэп чIэ-нагъэу ашыгъэр. Шъхьэлэхъо зэ-шхьхъэгъусэхэу Къасболэтрэ Чэ-бэхъанрэ якIэлибгъу, япхъорэлъф нэбгыриш, янысэ фронтым агъэ-кIотэгъагъэх, ахэм ащыщэу псаоу къэзыгъэзэжъыгъэхэр акъуитIу-

рэ япхъорэлъфитIурэ ныIэп. Шъхьэлэхъо зэшхьхъэгъусэхэу Къасболэтрэ Хъэклэщэ ыкъомрэ Чэ-бэхъан Умарэ ыпхъумрэ ялIы-хъужэ унагъо егъэшIэрэ щытхъур ыдэжIэ!

Хъалид Чырандыкъо ыкъом къызыриуагъэмкIэ, мемориалы-кIэр а чыпIэм къыщызэIухыгъэ-ныр яфэшхуаш зыпсэ зытыгъэ пстэуми, Теклоныгъэр къыдэхы-гъэным зилахышху хэзышхыгъа-гъэхэми. Чыгъэу, куандэу мемо-риалым дэжъ шагъэтIысыщтхэм ягъэхъазырын нахъ пэсалоу егу-шпысэгъэщт Шъхьэлэхъо Хъалидэ, ащ идачэ къыщызэIухыгъэх чыгъ-гъэтIысынхэр. Макъэ зэригъэIу-гъэхэри къызэрэгъуогъэх: Тыгъэ-

мыпс къыкIыгъ Хъахъу Даутэ, на-хыжъ гэшхуагъэу Кобл Алей, къоджэ Хасэм итхъаматэу Хъагъур Заур, Хъагъур Салим, Нэпсэу За-урбий. Iофыр псынхIэу зэшхуа-хыгъагъ.

— ТиIофшIагъэ зыфэдэ хъугъэр илъэси 5 — 10 горэкIэ дэгъу дэ-дэу къэлэгъошт мы шхъонтIэ-рымэр зытырихырэ чыгъхэр, куан-дэхэр чIым зыхэпытыхъэхэIэ, къэгъэгъэнхэу зежъэхэкIэ, — ело Шъхьэлэхъо Хъалидэ. — Мамы-рэу тицIыфхэр щыIэнхэм, зыпсэ шхъамысыжыгъэхэ тичIыпIэгъу-хэр егъашIэми ащымыгъупшэ-жъынхэм апае а зэкIэри зыкIа-тшIэрэр.

НЫБЭ Андзор.

Сурэтхэм арытхэр: **Шъхьэ-лэхъо Хъалидэрэ Кобл Алей-рэ; Хэгъэгу ззошхом щыфэхы-гъэхэм ацIэхэр мемориалым те-тхагъэх.**

Тхылым сигъэгъушхуагъ

Мы илъэсэу тызыхэтым къыдэкIыгъэ тхылыхэм са-хаплъэзэ, Хъапышт Айсэм итхылы къахэзгъотагъ. Тхы-лпыр шIэхэу нэм къыкIэдзэ — дахэу гъэкIэрэкIагъэ. ЫкIы-шгъо Кавказым ичIыопс дахэ-тешыхыгъ: къушхъэр лъагэ, чыгъхэр уашхом кIэхэ, хыор-хэр зтэхэ, исп унэхэр лIэ-шIэгъу чыжъэхэм яшыхъатэу къэнагъэх. А зэпстэур шгъо зэфэшхъафхэмкIэ гъэлагъэх. Тхылым цIэу фишлыгъ «**Пре-дания древнего Сочи**». Ежъ Айсэм мыр зэхигъэуцуагъ, сурэтэу дэтхэри ышлыгъ, тек-стэу къыдигъэхъагъэхэри урысыбзэкIэ ежъ зэридзэкIы-жыгъ, ау текстэу дэтхэр ли-тературнэу зэзыгъэфагъэхэр Ныбэ Андзор. Мы проектыр гъэцэкIагъэ хъугъэ Хасэу КIа-кIыху Мэджыдэ зитхъаматэм ишхуагъэкIэ. Зигугъу тшырэр Шапсыгъэ ШыуцIэ Хасэр ары.

Гушылапэр Краснодар кра-им исурэтшхIэм яправление пшъэдэкIыжъ зилэ секретарэу щылэжъэр Н. Калугинар ары зыер. Ащ хигъэунэфыкIыгъ Хъапышт Айсэм Кубанскэ университетым ихудожествен-нэ-графическэ отделение къы-зэриухыгъэр, зэрэхудожник IэпIасэр. Къэгъэлэгъонхэм зэрэхэлэжъэрэр, гушыIэм пае, 1988-рэ илъэсым «Худож-ник — народу» зыфиIорэ къэгъэлэгъонышхоу Москва щылагъэм зэрэхэлэжъагъэр ыкIы ащ иIофшIагъэ уасэ къы-зэрэщыфашыгъэр. Джащ да-кIоу Айсэр Поляшэм, Венг-рием Iоф ышIэнэу зэрэагъэ-блэгъагъэр ыкIы нэмыкIхэр. Анахъэу Калугинам хигъэ-унэфыкIырэр сурэтшхIэу

Хъапышт Айсэм илъэпкъ шIу зэрилэгъурэр, лъэпкъым итарихъ, иIорыуатэхэм хэ-шIыкI зэрафыриIэр ары. Лы-хъужэ эпосэу «Нартхэр» Ай-сэм зэригунэсыри щыгъу-пшагъэп Калугинам. Ари къы-кIыгъэтхыгъ. Щэч хилхъэ-рэр ащ сурэтшхIэу Хъапы-штым игъогу зэрэфышхIым, джыри лъэпкъым итворче-скэ кIочIэ лъэш иIэубытыпIэу сурэтшхIэу зэришхIышхIым, иIэ-шIагъэхэр гъэшIэ кIыхъэ зэрэ-хъушхIэм.

Тхылым зыкъыфэдгъэ-зэжъмэ, мыщ къыдэхъагъ хышхъэ 23-рэ. Ахэм ащыщых: Шъэолыхъум икIушхъ, Псы-къефэхыпIэ щэкIырэ шIырэ, Псыфаб, Нартхэм ямашIу, исп ун ыкIы нэмыкIхэр.

ГъэшIэгъоны: зэкIэ тхы-лым къыдэхъэгъэ хышхъэхэм гушыIэжъхэр апэ игъэшхы-гъэхэу ягъусэх. ГушыIэжъхэр бзитIуIэ (адыгабзэрэ урысы-бзэрэкIэ) къэтыгъэх. Адыгэ губзыгъагъэм, Iушыгъэм, акылым къатыгъэ гушыIэжъ-хэм мэхъэнэ гъэнэфагъэ шы-рIа тызытегушыIэрэ IофшIа-гъэм. ГушыIэм пае, «Лагъорэ Накъэрэ» зыфиIорэ хышхъэр ныбжыкIитIоу гу зэфъзы-шлыгъэхэм ягъогупэ пшъа-шгъэм ятэу пшышхом къы-пибзэу, ягухэлъ къадэхъуным щымыгугъыжыхъэу зэхъум, нэбгыритIум егъашIэми зэ-фэшхыпкъэнхэу Iуагъэ зэда-шIы, къушхъэм зыкъыра-дзыхыжыгъ. ШыуцIэгъуны-гъэм ыкIуачIэ зэрэиным, ащ уимыгъэшIэн зэрэшымыIэм ишыхъат «шIу плъэгъурэм машIом удыпэхъащт» зы-фиIорэ гушыIэжъэу Айсэм

хышхъэу зигугъу тшырэм пэ фишлыгъэм.

Мы тхылым къыдэхъэгъэ Iорыуатэхэр ишыхъагъы Ай-сэм адыгэ фольклорым хэ-шIыкI зэрэфыриIэм, ицIы-кIугъом шегъэжъагъэу Iоры-уатэм илэшIугъэ, ибайны-гъэ зэрэпкъырыхыгъэр. Хъа-пышт Айсэм Iорыуатэм хэ-шIыкI ин зэрэфыриIэм ишы-хъат лыхъужэ эпосэу «Нарт-хэр» зыфиIоу томибл хъоу къыдэкIыгъэм, ащ шыщэу «Лъэпшэ имыохъу шэбзаш» зыфиIорэм ыкIы ащ анэмыкI-хэм къадэхъэгъэ сурэтхэр зэришхыгъэхэр. Ащ ишыхъат Тыркуем къыщысыугъо-и-жыгъэ адыгэ Iорыуатэхэр зыдэт тхылыгъэ «Къэзыгъэзэ-жыгъэ налмэс-налкъутэхэр» зыфиIорэм ыкIышгъо дахэу зэригъэкIэрэкIагъэр, ащ сур-этхэр зэрэтыришхыгъэхэр.

Айсэм итхылы къыдэхъэгъэ текстхэм сэ зэкIэми сащы-гъуаз. Ахэр лъэпкъэу илъэс мин пчъагъэм усагъэу, гъогу-онэ кIыхъэ къэзыкIугъэм зэхэ-гъэуцон, тхылы пшIынышъ ыпашхъэ иплъхъажынхэу атефэ.

Тхылэджэхэм, шIэныгъэ-лэжъхэм, зэкIэ адыгэ лъэп-къым итарихъ, идунай, ищы-IэкIэ-псэуIагъэр, гъогуо къы-кIугъэр зышIогъэшIэгъон-хэмкIэ, яшIэныгъэ хагъэхъо-нымкIэ къэкIонIэ дэгъу. Шыуа-гъэу Хъапышт Айсэм фэлъэ-гъумэ хъушхI урысыбзэкIэ иIофшIагъэ къызэрэдигъэ-кIыгъэр. Сыда зыпIокIэ нэ-мыкI цыф лъэпкъхэри тхы-лым еджэнхэ алъэкIышхI. Адыгэхэм ядуховнэ культу-рэ ибайныгъэ, икуауагъэ ахэм апкъырыхъащт.

ИскусствэхэмкIэ Кубань иза-служеннэ IофшIэшхуо Хъа-пышт Айсэм итхылы тхылы-щэ тунанхэм ателъ.

ЦУЕКЪО Нэфст.

ОшIэ-дэмышIэ тхъамыкIагъом илъэхъан цыфхэр зэрэзекIошхэр

ОшIэ-дэмышIэу тхъамыкIагъоу къэхъухэрэм афэдэу промышленнэ предприятиехэми авариешхохэр къа-щыхъухэу мэхъу. Ахэм апкъ къыкIыкIэ тыкъэзыуцухэрэ дунаимкIы, цыфхэм-кIы инэу зизэрар къэкIорэ хлорымрэ аммиакымрэ къым къыхъэхъ. Анахъэу ащ фэдэ авариехэр къызыщыхъухэрэр псэу цыфхэм агъэфедэрэр хлоркIэ зы-

щакъэбзырэ станциехэмрэ промыш-леннэ предприятиехэу гъэуцыхIэлэ инхэр зыщагъэфедэхэрэмрэ. Ащ фэдэ объектэу Адыгэ Республикэм 17 ит, къытпблэгъэ Краснодар краими бэмэ Iоф шашIэ.

Хлорымрэ аммиакымрэ зэрагъе-дэрэ шIыкIэм ренэу лъэллэгъэхэми, ахэр мымакIэу къалэкIэкIыхэу мэхъу.

Аварием зызэрэфэбгъэхъазырышхы

Шъо шъузыщыпсэурэ чыпIэм пэ-благъэу химическэ предприятие шы-Iэгъэ, цыфым ипсауныгъэ зэрарэу ащ къыфыхырэр, зыдэлэжъэхэрэ хи-мическэ веществохэр (АХОВ) зыфэдэ-

хэр зэжъугъашIэх. Респираторхэр шъу-щэфых, ищыкIагъэ хъумэ зэрэ-жъугъэфедэнхэу, хъазырхэу ахэр шы-жъугъэлъых.

СыдэушхIэу зыкъэуухъумэжъышхIэ?

«ЗэкIэми шъусакъ» аIоу макъэ къызагъэIуIэ, радиоприемникхэр, телевизорхэр хэжъугъанхэи, аварие къызыщыхъугъэ чыпIэр, шIэгъэн фаеу къалохэрэр зэжъугъашIэ. Респира-торхэр, шэкI пытэхэм ахэшхыкIыгъэ шыгъынхэр жъугъэхъазырых, аварие зыщыхъугъэ чыпIэр къэшхуобгъын. Ар къыжъудэмыхъугъэмэ, унапчэхэмрэ шхъаныгъупчэхэмрэ жъы къадэмы-кIынэу жъугъэпыхтэ.

Хлорым чыгушхъашхъом нахъ пэблагъэу зыщешхъомбгъу, аммиа-кыр ышхъагъыкIэ нахъ дэIуае.

Гъогум шъутетэу е транспортым шъуисэу къэбарыр къышхулыIэсы-гъэмэ, шъумышхI, хъалэ-балыкы шъу-мышIы. Унэм е IофшIапIэм шъуакъы-чIэкIы хъумэ, газыр, нэфынэр жъу-гъэкIуасэх, шъуидокументхэр зыда-шъушхIэх. Аммиакым ымэ къызышху-кIыхэкIэ, проценти 5 зыхэлэ лимон кислотакIэ хъэдэн Iужъухэр жъугъэ-уцIыхэи зышхушхIэх, хлорымэ къы-

шъоугъэмэ, пэлупхэхэр проценти 2 зыхэлэ содэ зэхэшхыгъэкIэ жъугъэ-шъокIых. Авариеи къызыщыхъугъэ чыпIэм уIуIы хъумэ, жъыр къыз-дикIырэ лъэныкъомкIэ уклонэу шыт. ЧыпIэр къызызэшхуэныкIыкIэ, шы-гъын кIыIутельхэр зыщышхуых, псы зыпыжъугъэч е сабынкIэ зышху-тхъакI, шъужэ кIоцIырэ шъунэхэмрэ дэгъоу шъутхъакIых. КIышгъом щыщ стыгъэу шъулыгъэу, шъэ е шай фэбэ шъуешху, врачым ыдэжъ шъукIу.

Цыфым зыкъызэриухъумэщт противогъэхэр яIофшIапIэхэм къаща-ратых. Iоф зымышIэхэрэм унэ гъэIо-рышIапIэхэу, чыпIэ округхэм ядми-нистрациехэу, ГО-мрэ ЧС-мрэ яотдел-хэу зыщыпсэурэ чыпIэхэм ащыIэхэм ащагъотышхы.

ХЪАЖЭУКЪО Людмил.

Урысыем и МЧС игъэIорышIэпIэ шхъаIэ икъутамэу Адыгэ Респу-бликэм шIэым иIофышI.

ПЭНЭШЬУ СЭФЭР

(Кызыкълэлыкlorэр чэпыногум и 13-м кыдэклэгыэ номерым ит).

Джаш тетэу мэлахэо сыхьугъ. А лъэхъаным сыныбжэ зи арыгъахэпти, сизакъоу ащ сыфамыгъээнклэ хьуштыгъ, унэгъо зауэлкэ тпэчыжэ лыжым, Хьокло Шъалихъ имэлхэр ежъ-ежырэу егъэхуэхэти, ыналэ кыстетынэу ащ елэули гъусэ сыфашыгъ. Ежыркли ар дэигъэп, мэлхэм зыгорэ ахэкыгъэми, зыдэмыклонхэ фэе лъэныкыо агъэзагъэми, сэры кьапэ-уцупштыгъэр. Сэрыкли ар лъыфэгъугъ. Узэкъо дэдэу мафэ кьэс хьуплэм уитыныр зэщыгъо, гушыгъэу горэ уилэ зыхьуклэ уахьтэр зэрэкlorэм хьатэу гу лъыптэрэп. Ащ даклоуи Шъалихъэ лыжэ лэпэласэу шытыгъ, джэголэ гъэшлэгъонхэр сфишлыштыгъэх. Ахэм ашышэу зы бэрэ сыгу кьэкыжы; сызегушпысэрэм сэгъэшлэгъожы; пхъэшэбэ гъугъэм хэшлыкыгъэ джэгуальэу сфишлыгъагъэр адыгэ лыжым, Къэзэныкыуае фэдэ кьогъукъос кьоджэ цыкълум щыпсэурэм, еджакли, тхакли зымышлэрэ мэкъумэшышлэ кьызырыклом ащ фэдэ зэрэфшлышгъагъэр. Ар зэрэгъэпсыгъмклэ конструктор сэнэхьат зилэ горэм кьыугушпысыгъэми хьунэу шытыгъ. Ар зыфэдагъэр кьэстхыжы-нэу сыфэжэмэ кьэбар кыхьэ хьушты. Къэкълэу кьэплон хьумэ, сантиметрэ цэкъл фэдиз зыкыхьэгъэ, зы сантиметрэм нахь лужьоу пхъэупсыгъитлоу клэ зыпытхэу зэтэльхэм ышъхьагъырэ кьызэкларпэмэ, етланэ ыпэкклэ лъыбгъэклогъэжы зыхьуклэ гъуклитлум отэ зырыз алыгъэу сыджым теохэу кьыпшагъэхуштыгъ. Джэголэ хьалэмэ-тыгъ.

Тикъуаджэ итемыр лъэныкыоклэ хэгъошъхьэ ин илагъ. Ары нахьыбэрэмэ ямэлхэр зышагъэхуштыгъэхэр. Ау мэл бэклае кьуаджэм кьыдафэти, етлани щэджэгъонэстырым мэлхэр зижъау члэбгъэзыхьан чыгъхэри хэгъуашъхьэм итэпти, нэмыкл хьуплэ тфыхэу кьыхэклыштыгъ. Нахьыбэрэмклэ зыдтфыштыгъэхэр кьуаджэм километритлу фэдизклэ пэчыжэ псыхьо цыкълу тлуапклэ инэпкы илэ гъэхьунэр, «Хьатыкы икъужъаеклэ» заджэхэрэ кьужэ чыгыр зэрытыр ары. Ар тэрыклэ бэклэ нахь лъыфэгъугъ. Тыгъэ-нэстырым мэлхэр зычлэгъэзыхьан, тэри тызычлэсын чыгъхэр а гъэхьунэм итыгъэх.

Псым сыхьан, зызгъэуачылэтэн плуагъэми, псыхьор блэгъагъ. Шъалихъэ лыжэ губзыгъагъ, кьэбарыжхэр бэу ышлэштыгъ, ахэр кьылотэнхэми фэкъулаиштыгъ. Щэджэгъо гъэпсэ-фыгъом чыгъ жбаум тычлэс зыхьуклэ кьэбар гъэшлэгъонхэр кьысфилуаташтыгъэх. Сэри сыжэ укъэу седэлүштыгъ.

Ахэм зэу ашыщ зигугъу кьэсшыгъэ чыгым «Хьатыкы икъужъаеклэ» еджэнхэр кьызэхкыгъэр. Хьадыпэшэо Хьатыкы мэлхэр тлопклэ лүшэо гъэхьунэу илэм ыфыштыгъэх. Къужъэе чыгъгэу а гъэхьунэм итым щэджэгъонэстырым члэсыштыгъ, шышхэщтыгъ. Ащ фэшл мэкклэ-маклэзэ «Хьатыкы икъужъаеклэ» еджэхэ хьугъэ. Нэмыкл кьэбэри Хьатыкы пыл. Анахь тхьамыклэу тикъуаджэ дэхсэм ар ашыштыгъ. Остыгъэм ригъэхьон фэтагын имылэу бэрэ кьыхэклыштыгъ. Мазэр кьыкыоклэу инэф унэм кьызыридзэрэм, «Сиостыгъэ кьыкыоклыгъ» ылоштыгъ. Ащ фэшл мазэр ошъогум кьызышылгагъорэм «Хьатыкы иостыгъэ кьыкыоклыгъ» кьоджэдэхсэм алоштыгъ, ежэ зышымы-лэжырэ бэшагъами.

Бжыхьэр кьэси, мэлэхьоным сыкызыпэкыжым, Джэхьфарэ игушыгъэ ыгъэцэкълэжыгъ, шыынэ кьыситыгъ. Джары клалэу джэгухэрэм сяхьуапсэу гъэ реным сызэмалахьом лэжъапклэу кьысфукълэжыгъэр. Ау ар тиунагъоклэ

Тхаклоу Пэнэшьу Сэфэр ыныбжэ ильэс 80 зэрэхьурэм инэгъоклэ

КІЭЛЛЭГЪУ

егъэжэпклэ дэгъу хьугъэ, а шыынэр тфэбэгъуагъ, ащ теклыгъэхэу тэри мэлхэр тилэ хьугъэх.

Унэгъо лофшлэныбэу сиклэлэгъум сызфэгъэзэгъэнхэ фаеу сапэкклэ кьэтхэмклэ а мэлэхьоныр егъэжэплагъ нылэп.

Гъэмэфэ пчэдыжым тыгъэр кьыкыоклынуэ джыри игъо имыфагъэзэ тынэжэ, ныо кьогъу лъагэр, сшынахьыжэ Хьисэ етлыргузэ рилоу зэхэс-хыгъэ:

— Кьэтэдэж, нынэ, натрыф хатэр пклэныем ехы.

Ащ ымакьэ сыкыгъэушыгъэми, уныбжыклэ зыхьуклэ пчэдыжэ чыер лэшлуба, сэри кьызэрэзэнысштыр сэшлэми, зызгъэчыепштыгъ. Ау ишлуагъэ кьэкълуагъэп, тынэжэ сэри кьысэ-клэлагъ, кьысэтлыргузэ кьысело:

— Ори кьэтэдэж, Сэфэр, хатэм шыухахьэри натрыфыр шыупклэ.

Зэхэсымыхьэр фэдэу зысшыгъ, ау ащклэ нэнэжэ кьыпшлэклэнуэ шытыгъэп, ныо пхъэшагъ. Тэ, клалэхэр, хэгъэ-кыри тяти ащ ылорэм блэклыштыгъэп.

— Кьэслуагъэр зэхэпхыгъэба? Чыеузы ухьугъа? Кьэтэдэж сэлэ! — кьызыпгубжыкыгъэ нэнэжэ. — Мытхылымы бэщыр кьыптескьутэнклэ.

Ащклэ тлуи елэштэп нэнэжэ, зы бэщ шъхьэлонтлагъэ ылыгъышэ зи рими-гъэлуахэу кьылошты. Ары тэ, клалэхэмклэ, тызэригъэшынгъэр. Сынэмэ саклэлоты-хьажыгъэ сшлэмыгъуахэу сыкьэтэдэжыгъ. Сэ ашыгъум джыри школым сыпэхъэгъагъэп.

Упклэщтыгъэ ппклэн икьун шылагъ. Тихатэ иныгъэ, гектарныкыом кьэхуштыгъ. Ащ ызыныкыом ехэу зыубы-тыштыгъэр а лъэхъаным адыгэмэ гъом-лэпхэе шъхьалэу ялагъэр, натрыфыр ары. Зэшитлум чые нэхэо-нажъом тыхэтэу тыжэ зэкълэклэзэ шлонэ зырыз тшти хатэм тыхэхьагъ. Тыгъэр лъэгэклаеу кьыдэклогъэ тыпклэгъ.

— Шьукыыхэкыжыыри шыушх, — кьытэдэжэ нэнэжэ.

Ары тэри тызыфаер, ащклэ укыызэд-гъэлэлуужыкынуэ шытэп, дгъотымэ ренэу тышхэн фалл. Хатэм тыкызэхэ-кыжым зыстхьаклыни сымылоу лэнэ хьурэе лъэкьуишэу джэхэшьогум итым зыпэсыдзагъ.

— Моу зэ еплэ, — чэтыоу плэгум исым, ыльэкьэ джабгъуклэ ылулэхэм алульэкыхьэрэм, ынэгъу клэлэкыхьэрэм нэнэжэ ланэ фишлыгъ. — Ухай-нап. Пчэдыжэрэ чэтыуми зетхьаклы, о зымытхьаклэу ланэм зыпэудзагъ. Кьэтэджыри зытхьаклэ сэлэ, — кьызыпгубжыкыгъэ.

Ылорэр умышлэн уфита! Сыкьэтэдэжы гъоф кьумгъаныр ылыгъэу сшыпхэу Тайбатэ псы тыриклэзэ зыригъэтхьаклэу пчээкъуахэм кьот джэрэ лэджен мыин-мыщыкълум шъхьашыт сшынахьыжэ секлолагъ. Ащ зитхьаклыхи, сшыпхэу ытэмашъхьэ едзэкыгъэ лэплэкымыклэ зызырегъэлэкыжым, сэри псы кьыстырыклэзэ зысыгъэтхьаклыгъ. «Ари зылыфыгъэ лофшлэным джырэ рапшлэу тынэжэ фегъасэ» сыгуклэ зэсложыгъэ.

Картоф гъэжъагъэ нэнэжэ ланэм кьытфытыригъэуцагъ. Ащ хьалыгъу кыгъугъэмэ боу типопэныгыи. Мамырыс учылыжыгъэу, бзыгъэу ар зыдэт-шын фэягъэр, ау щэпласэм тезэщы-гъэти, картоф гъэжъагъэр шын клэ-щыгъо дэдэ горэу кьытшыхьоу тетлакклэзэ тшыгъэ, щхьуи тетшхь-хьажыгъ.

— Шьушхэгъахэмэ джы шыуклори хатэм тлэклурэ шыухэу, — ылуагъ нэнэжэ ланэм тыкызыпэкыжым тшлагъэр шломаклэу. — Тыгъэм ышэо

кьэмыпштыгъэ хэжыгъэкырэ шыуичар.

— Сыклонэп, сыпшыгъ, — зызгъэ-нагъ.

Ащклэ нэнэжэ кьыпшлэклэна!

— Ащ фэдизэу узгъэпшынуэ сыда пшлагъэр? — нэнэжэ кьызыпгубжы-кыгъ. — Шонажэ хатэм щибгъэзыгъэ пае сыпшыгъэ плэу. Уянэрэ уятэрэу кол-хоз губгъом мэфэ реным шыпклэхэрэ сьдэуштыгъэ кьэнэжыхьэрэ?

Сшынахьыжэ зыщыкълэуи зежъэм, сэри ыуж сыхьагъ. Зы сыхьат фэдиз-рэ тыпклэгъэнштын, тынэжэ кьаджи тыкыхышъыжыгъ. «Ху-у!» слуи плэкло-рым зысидзагъ. Сызэрэгугъагъэр ты-зэрэпшыгъэр тынэжэ кьыгурылонышэ зыдгъэпсэфыным игъо хьугъэу кьы-тилонэу ары, ау джыри лофшлэн кьыт-фигъотыгъ.

— Джы шыуклори щэджагъом, пчы-хьашъхьэ сызэрэпшэрыхьашт пхъэр кьызэпшышъуупклэ. Ащ ыуж шыуджэгун шыуломэ шыуфит.

— Нэнэжэ, тыщылычэу укытэплэа? — ащ нахьыбэ фэщылэжыгъэп сшы-нахьыжэ.

— Шьумышхэщтыгъэ зэпышъу-мыупклэ, — рэхьат нэнэжэ. Ау ащ тыкыи-мыубытыным тещыныхьэгъэн фае кьыпигъэхьожыгъ. — Шьуанэрэ шыу-тэрэ губгъом кьыкыжыхьэу пчыхьашъ-хьэ унэм кьызыхьажыхьэрэм ашхын зыкышымылэр сэри сыгушэфынэп.

Нэнэжэ ешлэ темыдэлугъэу тятэ зы-риложырэ чышэо тызэришлыштыр. Клалэхэмклэ тэ ащ боу тыщэщынэ, чыр лэплэцлэу тегъэубыты. Хьисэ нэнэжэ пэмыгушылэжыгъэу кьызежъэм, сэри ыуж сыкыхьагъ. Пхъэгъугъэ зэтетэкъуа-гъэу шагум дэлъым Хьисэ еклэули, ащ ыльапэс иль пхъэзэпшыпкышлэ тэкъэ-жымы клэрылэ обзэгъур кьыштагъ. Ащ пхъэу кьызэпиупкыгъэр сэ кьэсхыи пчэе ихьагъум дэжэ дэпкыым ес-тэкъулагъ. Пхъэ лэплэшхуи унэм кьыс-хыи хьаку лъапсэм згъэтлылыгъэ.

— Непэрэмклэ ар икьушты, — ылуагъ нэнэжэ, — джы шыуиклыри шыуджэгъу.

— Лофэп зэ акылы кьэбгъотыгъэмэ, — симырэзэныгъэ сфэушъэфыгъэп.

Нэнэжэ кьысэплэ-кьысэплэи кьысэ-клэлагъ, сшъхьашэо лэ кьыщифэзэ кьыригъэжыгъ:

— А сишъау, сыгу шыуфэмыгъуклэ арэп, ау ахэр шэо шыумышлэмэ, хэт ышлэн. Шьуанэрэ шыуатэрэ шыолэгъу пчэдыжым жьэу еклыхьэш пчыхьэ хьугъэу унэм кьэхьажыкы, клэчлэгъу фырикьухэрэп, уахьти ялэп. Ар зы. Етлани джы лофшлэным шыузесэрэм

Гукъэкыжы

ины шыузыхьуклэ кьышыушъхьапэ-жышты, сьд фэдэ лофшлэни шыушлэ-ныжыштытэп.

А лъэхъаным ар стхьаклумэ изгъэ-хьанэу сыфэмыгъэми, пэшлорыгъэшъэу кьэслон ащ шыпкыэ зэрэхэлъыр нэу-жым кьызэрэгъурыложыгъагъэр. Ары тынэжэ лофшлэным тызэрэригъэсагъэм, ар шлу зэрэтигъэлэзгъугъэм сыклэ-гушлужъэу сишылэныгъэ бэрэ сыщы-рихьыллэжыгъ. Арынклы мэхьу сы-ныбжыкыклэ ильэс тлоклиплым блогъэу секлолагъэми, джы кьызнэсыгъэми клэчлэ лофшлэным сызкыдэмышъ-хьахьэрэ, сгуапэу дачэу силэм чылоу дэлъым сызкыдэлажырэп. Сэлъэгъу сэ скъо фэдэ ныбжыкылэхэу машинэхэм арысхэу кьачыхьэзэ есагъэхэр, лъэс клэныр зиджагъохэр, диваным телъхэзэ тешъухьагъэхэр кьазгъырыжэ хатэм цырагъэзымэ шлэхэу зэрэпшыхьэрэп, сьд фэдэ клэчлэ лофшлэни зэрэдэшъхьа-хьхэрэп. Джырэ ныбжыкылэхэр зэрэхьы-бэихэм, псауныгъэ хьатэ зэрымылэм лъапсэу фэхьухэрэм ари зэу ашыщ.

Гъэмаф, кымаф, гъатхэ, бжыхьэ тилагъэп, ильэсым исыд фэдэ уахьти клалэхэмклэ тшлэн икьун шылагъ. Ти-чэм, тимэлыхэм кымафэм арагъэш-хышты мэкьур ыупклэн хьумэ тятэ клэлэ нахьыжытлум тыздишэщтыгъ. Апэм тэ тишлуагъэ екылым цэгугъыклэ арэп, щэмэджымыклэ мэкьу узэреоштым ты-фигъэсэн гухэлэ илагъ. Ау нэужым мэкьум иупклэнклэ, ащ иуэлгужынкылэ лэпылэгъу шъхьалэу тэ унагъом тырилэ хьугъагъэ. Мэкьу еуагъэм дэгъоу ешлэ, ащ кыуачлэ ишыклагъ, шлэхэу уегъэп-шы. Апэм сэри ар ешлэкыи дэдэ-щтыгъ, ау нэужым сызэсэжыым ащ фэ-дизэу зэхэсшлэжыштыгъэп.

Клалэхэмклэ тлэклу нахь шъхьафит тызыхуштыгъэр гъэмэфэ гузэгур ары. Ащклэи зи тымышлахэу тыщысы-щтыгъэкклэ арэп, ау нахь лофшлэн шъхьалэу тилагъэхэр хатэр мызэу-мытлоу тпклэгъахэу, пхъэ кьэхьыными имыгъоу тыджэгущтыми, нэмыкл ты-пылгыштыми нахь уахьтэ хэдгъуатэ-щтыгъ.

Сицлыкълугъом пцэжыеешэным сы-фэщэгъагъ. Сыныбжэ зыхэкълуатэми ар хэсынагъап. Псэкъупсэ фэдэ псыхьо, пцэжые бэу зыхэсым, улусэу пцэжые уемышэныр тэрэзыхэп, ау пцэжыяшэу тикъуаджэ дэсыгъэр багъэп. Пчэды-жым е пчыхьэшъхьапэм пцэжыешэ зырызхэр псыхьом лусхэу плэгъу-щтыгъагъэ, сэ сятэ ар ишэныгъ. Пцэ-жыяшэр зыклэмэклагъэу сэ кьысшлэ-шырэр лофшлэн мыухьыжэу апэ илыр ары. Ащ пылгышхэу уахьтэ ялагъэп.

(Джыри кьыкълэлыкълэушты).

ИгукIэгъуи, иныбджэгъуныгы тшыгъупшэхэрэп

Адыгэ Республикэм самбэмкIэ изэлухыгъэ зэнэкъокъухэу Тэхьутэмькыуае щыкIуагъэхэр СССР-м спортымкIэ имастерэу Мырзэ Джанхьот фэгъэхьыгъагъэх. 1995-рэ илъэсым ыкIи ащ ыуж къэхьыгъэ кIалэхэр бэнэпIэ зыгъэуагъэх.

Мырзэ Джанхьот Шынджые кышыхьыгъу. Унэгъо Iужъоу зыщанIугъэм АР-м и Парламент идепутатхэр, кIэлэгъаджэхэр, журналист, милицием икъулыкъушIэ, нэмыкIхэри кыкIыгъэх. Джанхьот ятэжъу Сахьидэ Хэгъэгу ззошхом хэлэжъагъ, ятэшэу Юныс илъэсыбэрэ дзэм къулыкъур щыхьыгъ. Унагъом исхэр, ныбджэгъуныгъэмрэ лъэпкъ гупшысэмрэ зыгъэлъагъэхэрэ шысэ кыфэхьыгъыгъэх.

Шынджые щыпсэуэ, Тэхьутэмькыуае кIэлэцIыкIу-ныбжыкIэ спорт еджапIэу кышыхьыгъагъэх. Мырзэ Джанхьот кIоштыгъэ. ДзюдомкIэ, самбэмкIэ зэрэбанэрэм гушIуагъо хигъуатэщтыгъ. Спортым зэрэпыщажъэм ишIуагъэкIэ ныбджэгъуэ иIэ зэрэхьыгъэм рыгушхоштыгъ, ипсауныгъэ ыгъэпытэщтыгъ.

Шыпкыэныгъэр ыгъэлъапIэщтыгъ, — еIо Урысымерэ Адыгеимрэ язаслуженнэ тренерэу, Мырзэ Джанхьот иапэрэ тренерэу Джармэко Нурбий. — ИIэпIэсэныгъэ хигъахьо шIоигъоу кызыкIэушIэщтыгъэр макIэ. ГукIэгъу зыхэлэ кIалэу щытыгъ...

Шыпкыэныгъэмрэ гупыкIымрэ

— Мырзэ Джанхьотрэ сэрырэ тионтэгъуэгъэхэр эфэдызгъэх, зы купым тыхэтэу зэнэкъокъумэ тахэлэжъу кыхэкIыгъ, — кыелуатэ спортымкIэ мастерэу, Урысымерэ Адыгеимрэ язаслуженнэ тренерэу Хьот Юныс. — Адыгэ кыралыгъо кIэлэгъаджэ институтым тыщеджэзэ, бэрэ тыгъэлъагъэхэ. Тикъуаджэу Гъобэкъуае езгъэблагъэу, гум ил къэбархэр кызыгъэ фэтIуатэхэу бэрэ уахьтэ кытэ-кIугъ. Хы ШыуцIэ Iушъом щыпсэуэ зеублэм, тренер-кIэлэгъаджэу Iоф ышIэщтыгъ. Ыгъэсэрэ кIалэхэр тиреспубликэ кызыгъэщтыгъэх, тиныбжыкIэхэм нэлуасэ кыафишIыщтыгъэх.

ИлофшIэн зыпкъ иуцуагъэу Дж. Мырзэ псэуштыгъ, шъхьэгъуси иIагъ. Исэньхат зэрэшIогъэшIэгъоным кытегушIэнуэ зыфэжэкIэ такыкI макIэп узэрэдIуи фэгъэр. ГукIэгъоу хэлъым гъунэ иIагъэп. Сатыу IофшIэныр дигъэ-цакIэзэ, спортым ныбжыкIэхэр фиплуштыгъэх. Самбэмрэ дзюдом-рэкIэ банэхэрэм апае спорт шъуа-

шэхэр Адыгеим щыпсэурэ кIалэ-мэ кыафишIыгъэхэу, шIухафтын-хэр кыафишIыгъэхэу пчъагъэрэ сыри-хьыллагъ.

— Хы ШыуцIэ Iушъом щыпсэурэ ныбжыкIэхэмрэ Адыгеим ис кIалэхэмрэ нахьыбэрэ зIудгъакIэхэ сшIоигъу, — кысиглогъагъ Мырзэ Джанхьот. — Лъэшэу сыгу кыео адыгабзэкIэ еджэу, тхэу згъэсэрэ ныбжыкIэхэм ахэтыр зэрэмакIэр. Тилъэпкыгъэу ящыкIэгъэ тхылхэр аIэкигъахьыгъэх. ТитхэкIо цIэрыIохэр, артистхэр, спортсменхэр хылушъом Iус кыуаджэмэ яныбжыкIэхэм нахьыбэрэ аIугъэкIэгъэхэм ар пылтыгъ.

... Пчыхьэ рэхьатыгъ. Джанхьот машинэр гаражым чIигъэуцожьызэ, ошIэ-дэмышIэу автомат омакэхэр кылугъэх. ХъункIаIом цэ-гынэу кыгырипхьэнкIагъэхэм адыгэ хулыфгыгъэ ныбжыкIэр кыагъэщынагъэп, машIом ыстыщтыгъэмэ къэжуагъэп. Iашэр зылыгъым пэшIуекIоэзэ, ыгу фэмыщэу чIым тефагъ, лыы стырэу кIэчъырым кIочаджэ ышIыштыгъ, а нэгъэушIэпIэгъум IэпыIэгъу ащ уфэхъужыным плъэкIынэу щытыжыгъэп...

Я 15-у зэхашагъ

Джанхьот кытхэмытыжымы, тшыгъупшэрэп. Ащ фэгъэхьыгъэ спорт зэнэкъокъухэу Шынджые, Тэхьутэмькыуае ащызэхашэрэмэ спортсменхэр ахэлэжъэх. Краснодар краймрэ Адыгеимрэ якомандэ 16 джырэблагъэ Тэхьутэмькыуае щызэнэкъокъугъ. СамбэмкIэ бэ-

нэкиуи 160-рэ апэрэ чIыпIэхэм афэбэнагъ.

Зэнэкъокъумэ якызыэлухын ехьылIэгъэ зэхашьэм кышыхьыгъу-щыIагъэх Тэхьутэмькыое районым иадминистрации ипашэ игуадзэу ХьапэкIэ Байзэт, АР-м и Парламент идепутатэу, Мырзэ Джанхьот ышнахьыкIэу Джамбэч, нэмыкI-хэри. Судья шъхьалэу зIукигъумэ яIагъэр АР-м изаслуженнэ тренерэу Чэтыжэ Алий.

Командэхэм язэнэкъокъу Тэхьутэмькыое районым апэрэ чIыпIэр кышыхьыгъу. Теуцожэ районыр ятIонэрэ, Красногвардейскэ районыр ящэнэрэ хьугъэх. Купэу зыхэтхэм апэрэ чIыпIэхэр кыащидэзыхьыгъэхэр: НакI Айдымыр, кт 30, Лылужъу Азмэт, кт 35-рэ, Тхьаркыохэ Аслъан, кт 40, Джымэ Батыр, кт 45-рэ, Пэнэшъу Руслъан, кт 50, Кушъэкъо Ислъам, кт 56-рэ, Джэндар Рэмэзан, кт 60, Мудранэ Казбек, кт 65-рэ, Хьурэтэ Хьазрэт, кт 70-рэ, ШъхьапIэ-жыкыо Амин, кт 70-м къехъу.

Зэнэкъокъухэм язэхэщэнкIэ мылкъукIэ IэпыIэгъу кыафэхьыгъэх Хьасанэкъо Мурат, Мырзэ Джамбэч, Джармэко Хьызыр, Кушъэкъо Амир, Пратэкъо Алий, Пратэкъо Муслим, Едыдж Руслъан, Абрэдэ Аслъан, Бек-Оглы Байзэт, Талъэкъо Айдымыркъан, Тэкъэшэ Адам, Платэкъо Мурат, Чэтыжэ Руслъан.

ХагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр кыдызыхьыгъэмэ медальхэр, щыгъу тхылхэр, ахьщэ шIухафтынхэр афашыгъэх.

Сурэтым итыр: **Мырзэ Джанхьот.**

ФУТБОЛ. ЯТIОНЭРЭ КУПЫР

Джыри икIэухым тшIуахьыгъ

«Краснодар-2000» Краснодар — «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — 3:2.
Чъэпыогъум и 12-м Краснодар щызэдешIагъэх, нэбгыри 100 еплыгъ.
Зыщыцагъэр: В. Мирошниченко — Ростов-на-Дону, оценкэу фэгъэуцугъэр — 5.
Къэлапчъэм Iэгуаор дзыдызагъэхэр: Казаков — 9, Боев — 34, Юдин — 90 — «Краснодар-2000». Балабанов — 47, пенальтикIэ, Зеленский — 83, «Зэкъошныгъ».

Аужырэ такыкыым Iэгуаор тикъэлапчъэ кыдызиди, текIоныгъэр тшIозыхьыгъэмэ джыри зы командэ кыахьыгъагъ. «Энергия» Волжский, «Торпедо» Ермэлхабл, нэмыкI командэхэу зIукигъэу аужырэ такыкыым тшIозыхьыгъэмэ ацIэ кыетIоэзэ, тифутболистхэм яешIаIэ щыкIагъэу кыыхэдгъэщы-рэм шъуштыгъэгъуагъ.

Къэлапчъэр кызыухьымэхэрэм Iэгуаор чыжъэу ягъунапкъэ Iуадзыным яшъыпкъэу пылхэу тфэIоштэп. Гуетныгъ, IэпIэсэныгъ, фэшъаф гушIэу кьэIтIон тIэкIыштыр макIэп, ау тифутболистхэм ахэр афэгъэхьыгъэхэп. Спортыр зикIасэхэу кыалыплъэхэрэм агу хагъэкIы. НахьыпкъIэ тикомандэ мышшжыкIэу ыпэкIэ илгызэ текIоныгъэр кызырэдихьыгъыгъэр тшыгъупшэагъэп, непи ар «Зэкъошныгъэм» етлэгъулэ тшIоигъу.

КУПЫМ ХЭТХЭР ЗЭРЕШАГЪЭХЭР:

«Таганрог» — «Ангушт» — 0:1, еплыгъэр 500, СКА — «Дагдизель» — 2:1, еплыгъэр 500, «Беслан» — «Автодор» — 0:1, еплыгъэр 300, «Мэщыкыу» — «Астрахань» — 3:2, еплыгъэр 2000, «Торпедо» — «МИТОС» — 0:0, еплыгъэр 1500-рэ, «Кавказтрансгаз» — «Черноморец» — 1:4, еплыгъэр 1000.

ЧЫПШЭУ ЗЫДЭШЫТХЭР

Чъэпыогъум и 15-м ехьулэу ятIонэрэ купэу «Кыблэм» хэт командэхэр чIыпIэу зыдэщытхэмрэ очко пчъагъэу яIэмрэ зэтэгъаппхэ.

1. «Черноморец» — 70
2. «Торпедо» — 66

3. «Мэщыкыу» — 55
4. «Астрахань» — 48
5. «Краснодар-2000» — 47
6. «Кавказтрансгаз» — 43
7. «МИТОС» — 38
8. «Беслан» — 38
9. «Зэкъошныгъ» — 35
10. «Ангушт» — 35
11. СКА — 32
12. «Энергия» — 32
13. «Динамо» — 32
14. «Таганрог» — 27
15. «Дагдизель» — 27
16. «Автодор» — 21
17. «Батайск» — 15.

«Зэкъошныгъэм» мы илъэс зэнэкъокъум ешIэгъуи 4 кыфэнагъ. Чъэпыогъум и 18-м — «Мэщыкыу» Пятигорск, и 30-м СКА Ростов-на-Дону тикъалэ кырегъэблагъэх. Чъэпыогъум и 24-м — кыалэу Беслан, шэкIогъум и 5-м Таганрог тикомандэ ащешIэшт.

«Зэкъошныгъэм» аужырэ ешIэгъухэр кыыхьынхэу, апэ ит команди 10-м ащыщ хьунэу тыщэгугъы.

Нэкиубгъом итхэр зыгъэхьызыгъэр ЕМТЫЛЪ Нурбий.

БОЕВОЙ САМБЭР

Джэрз медаль

Урысыем иныбжыкIэхэм боевой самбэмкIэ язэнэкъокъухэу Саратов щыкIуагъэмэ АР-м иIыкIоу Iлэрыкыо Мурат ящэнэрэ чIыпIэр кыащыдихыгъ.

СССР-м изаслуженнэ тренерэу Хьэпэе Арамбийрэ Урысыем изаслуженнэ тренерэу Хьэпэе Хьамидэрэ агъэсэрэ батырыр кт 74-рэ кызыщэчырэмэ акуп хэтыгъ. Шъобж кызырэттырашагъэм пае кымыгъанэу бэнапIэм ухьазырыныгъэ дэгъу кышыхьыгъэгъуагъ. Тиспортсменхэр Саратов зэкIохэм тренерэу ягъуагъэр Тыгъужэ Алий. Ащ зэрилгытэрэмкIэ, Адыгеим ибэнакIохэм боевой самбэмкIэ тапэкIэ нахь тагъэгушIон алъэкIышт.

Тикъэгъэлъэгъонхэр

«Лъэпкъым игукъэкIыжъ»

Мыекъуапэ сурэтхэм якъэгъэлъэгъонэу кышыхьыгъагъэм джары зэреджагъэхэр. АР-м истудентхэмрэ кIэлэеджакохэмрэ ялофшIэгъы 190-рэ фэдиз ащ кышыхьыгъагъагъ.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КыдызыгъэкIырэ:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, Iэкиб кыралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи кыбар жьугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьалэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зыдэщыIэр:
385000,
к. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм иапэрэ

гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжэ зы-хьырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутыи IофхэмкIэ, телерадиокаэтынхэмкIэ ыкIи зэлы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чIыпIэ гъэлары-шIанI, зэраушыхьа-тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым кыхиу-тыхэрэм мышъыпкъагъэу кыахьафхэрэмкIэ кызытхыгъэхэм пшъэдэ-кIыжэ ахьы. Къа-тхэхэрэмрэ гъэзетым щылажъэхэрэмрэ яеплкъыкIэ зэтемыфэн ылгэ-кIышт. Гъэзетеджэхэм кытфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтфы-хэрэп ыкIи кызытхыгъэхэм алэкIэдгъэхьа-жыхэрэп.

Зыщыхаутырэ

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
к. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр 4664

Индексхэр 52161 52162

Зак. 2855

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахьтэр
Сыхьатыр 18.00